

ἩΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'.

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ τῆς Ἰωνικῆς, ἐκαστ. ἔτους κατ' εἰκοσι. ἑτησίαι: — Γραφεῖον Διὰ τῆς Ὁδοῦ Σταδίου 32.

22 Μαρτίου 1887

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΕΡΡΙΚΟΥ ΑἼΝΕ ¹

Κύριοι,

Οὐδὲν ἴσως νέον οὐδ' ἀπροσδόκητον θέλω εἶπει πρὸς ἡμᾶς, ἰσχυριζόμενος ὅτι τὸ πλεῖστον τοῦ φιλομουσοῦ τῶν Ἀθηνῶν κοινοῦ, τοῦ κοινοῦ δηλαδὴ τοῦ διατριβόντος εὐαρέστως περὶ τὰ προΐοντα τῆς ξένης μᾶλλον ἢ τῆς πατρίδος φιλολογίας, ἀγνοοῦσι τὸν Ἑρρίκον Ἀἴνε. Λέγων ἀγνοοῦσι, δὲν ἐννοῶ βεβαίως, — ἀπαγε τῆς βλασφημίας, — ὅτι εἶνε εἰς αὐτοὺς ἄγνωστον τὸ ὄνομα, οὐδ' ὅτι δὲν ἔτυχε ν' ἀναγνώσῃσι ποτὲ ἢ ν' ἀκούσῃσιν, ὅτι ὁ καλούμενος οὕτω ὑπῆρξε διάσημος γερμανὸς ποιητὴς καὶ λογογράφος, ὅτι διεκρίθη ἰδίως καὶ ἀκουστός ἐγένετο διὰ τῶν γαλλιστῶν γραφέντων καὶ δημοσιευθέντων ἔργων αὐτοῦ, ὅτι ἔζησε τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς του ἐν Παρισίοις, ὅπου καὶ ἀπεκλήθη ὑπὸ τοῦ Θεόδωρου ὁ εὐφύεστατος γάλλος μετὰ τὸν Βολταίρον, ὅτι ἐφάνη ἀγαπῶν καὶ ἠγάπησεν ἴσως — εἶπον πολλοὶ — τὴν Γαλλίαν πολὺ πλεόν τῆς πατρίδος του, ὅτι ἐσατύρισε τὴν Γερμανίαν πολὺ δητικώτερον ἢ ὅσον ἐνέπαιξε τὴν Γαλλίαν, ὅτι οὐδεὶς ἴσως ἄνθρωπος, γνωστός μὲν εἰς αὐτὸν ἢ ἄγνωστος — ἀδιάφορον — ἀλλὰ γνωστός ὅμως καὶ διάσημος εἰς τὸ εὐρωπαϊκὸν δημόσιον, διέφυγε τοὺς ὀξείας ὀδόντας τῆς εἰρωνείας καὶ χλεύης του, καὶ ὅτι, πλὴν Ναπολέοντος τοῦ Πρώτου καὶ τῆς γυναικὸς ἐν γένει, — ἦτοι πρώτης ἢ τελευταίας — οὐδὲν, ἀπολύτως οὐδὲν ἄλλο εὗρέ ποτε χάριν πρὸ τῆς δυσκόλου καὶ φιλέριδος καὶ φιλοφύγου αὐτοῦ ψυχῆς.

Γνωρίζουσιν ἴσως οἱ πολλοὶ ὅσα ἀνεπαρκῆ πάντως καὶ πολὺ τῆς ὑποθέσεως ἐλαφρότερα ἐγράφησαν μέχρι τοῦδε ἑλληνιστῶν περὶ τοῦ συγγραφέως τῶν Ὀδοιπορικῶν εἰκόνων μᾶλλον ἢ τοῦ ποιητοῦ τῆς Βίβλου τῶν ἁσμάτων. Ἐτυχε δὲ πιθανῶς, ὀλίγοι ἐκ τῶν πολλῶν, νὰ ἀναγνώσῃσι καὶ τὰς ἀτυχεῖς ἀποπείρας μεταφράσεως λυρικών τινων ποιημάτων του, τὰς ἀφειλομένας εἰς τὸν ἀξέστον κάλαμον ἐνὸς τῶν γονιμωτάτων

¹) Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ συλλόγῳ Παρνασσῶ τὴν 6 Μαρτίου.

ἐπικῶν καὶ δραματικῶν ποιητῶν τῆς νέας Ἑλλάδος.

Γνωρίζουσιν ἴσως ἄλλοι, οἱ οικειότερον διακείμενοι πρὸς τὰς μελέτας τῆς γαλλικῆς κριτικῆς, ὅτι ὁ Ἀἴνε ἐπανηγυρίσθη πάντοτε, καὶ ζῶν καὶ θανών, ὑπὸ τῶν γάλλων λογίων, ὡς εὐφύεστατος γάλλος πεζογράφος, οὐτινος αἱ κοινωνικαὶ καὶ πολιτικαὶ μελέται, αἱ ὁδοιπορικαὶ σκιαγραφαὶ καὶ αἱ κριτικαὶ καὶ αἰσθητικαὶ σπουδαὶ πλήθουσι μὲν ἄλατος καὶ πνεύματος, κατακλύζονται δὲ ἰδίως ὑπὸ τοῦ παραδόξου ἐκείνου, ἰλαροῦ συνάμα καὶ μελαγχολικοῦ, σαρκασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων, ὅστις ἐκλήθη μὲν humour ὑπὸ τῶν ἀγγλων, ἠδύνατο δὲ ἴσως, οὐχὶ ἀτυχῶς, νὰ ὀνομασθῆ κλαυσίγελως ἑλληνιστῶν, συνάπτων οὕτως εἰς μίαν μορφήν Ἡράκλειτον καὶ Δημόκριτον, τὸ δίδυμον ἀληθῶς ἔμβλημα τοῦ Swift, τοῦ Sterne, τοῦ Thackeray τοῦ Jean Paul καὶ τοῦ Heine.

Γνωρίζουσι τέλος ὀλίγοι καὶ τοὺς φοβεροὺς κερκυνούς δι' ὧν οἱ πλεῖστοι τῶν γερμανῶν λογοκριτῶν ἐκεραύνωσαν ἄλλοτε, ὀλίγοι δ' ἔτι εὐτυχῶς ἐξακολουθοῦσιν ἔτι κεραινοῦντες τὰ ἔργα τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, ἀληθῆ μὲν ἔχοντες λόγον τῆς ἐχθρότητος αὐτῶν καὶ πικρίας τὴν δριμύτητα δι' ἧς ἐφάνη οὗτος ἀρτύων πολλαχῶν ὅσα ἔγραψε περὶ Γερμανίας καὶ τῶν συγχρόνων αὐτῷ διαπρεπῶν ἀνδρῶν τῆς, πρόφασιν δὲ μόνον καὶ πρόσχημα τοῦ ἀμειλικτοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολέμου τῶν τὴν ἐκλυσιν δῆθεν τῶν ἠθῶν τοῦ ποιητοῦ καὶ τὴν βευστότητα τοῦ χαρρακτῆρός του, τὴν ἀδικαιολόγητον δῆθεν εἰρωνείαν καὶ χλεύην, ἣν ἐπετηδεύθη σχεδὸν πάντοτε ὁ Ἀἴνε λαλῶν περὶ τῶν τιμιωτάτων καὶ προσφιλεστάτων τῆς ἀνθρωπότητος ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων, τὸν ἀνεξήγητον κατ' αὐτοὺς ἐμπαιγμὸν, εἰς ἃν παρέδιδεν ἐπὶ τέλους θυμὰ τὰς τρυφερωτάτας τῶν συγκινήσεών του, καὶ τὸν ἀπροσδιόνυσον γέλωτα εἰς ἃν κατέληγε πολλάκις τὰ θερμώτατα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ δάκρυα.

Πόσα δὲ, ἀληθῶς, τοιαῦτα καὶ τοιοῦτοι ὅμοια δὲν ἐγράφησαν περὶ τῆς μεγάλης αὐτῆς ποιητικῆς ὑπάρξεως, ἧτις εἴμαρτο μὲν νὰ τακῆ ὡς κηρὸς ἐν δεκαετῇ μαρμασῶν καὶ ὀδύνη ὑπὸ τὴν βαρεῖαν πλάμην τῆς βιωτικῆς δυστυχίας,

οὐδὲ στιγμὴν ὄμως διέλιπε, μέχρις ἐσχάτης αὐτῆς πνοῆς, ἀκτινοβολοῦσα τὸ φέγγος τῆς ποιητικῆς αὐτῆς μεγαλοφυΐας, καὶ ἀπὸ τοῦ βήθους τῆς ὀνομαστῆς ἐκείνης *Matrazengruft*, τοῦ στρωμακίου τοῦ τάφου, ὡς ἀπεκάλει τὴν κλίνην του ὁ φθίνων ἐννόσφ ποιητής, ἀντανατέλλουσα εἰς τε τοὺς ἐγγύς καὶ τοὺς ἀπωτέρω φίλους τὴν ἰλαρότητα πᾶσαν τῆς εὐφυΐας τῆς καὶ τὸ ἀδιάπτωτον τῆς εἰρωνείας αὐτῆς μειδίαμα.

Πόσον τοιοῦτον νόθον νόμισμα δὲν ἐκυκλοφόρησε καὶ κυκλοφορεῖ ἐτι ἐν τῇ παγκοσμίῳ φιλολογικῇ ἀγορᾷ, ὡς μέτρον δῆθεν τῆς ποιητικῆς καὶ λογογραφικῆς ἀξίας τοῦ γράψαντος τὴν *Litaneien* καὶ τοὺς ἐξοριστοὺς Θεοὺς!

Πλὴν ταῦτα πάντα, καὶ γνωστὰ ἂν ὑποθεῶσι πρὸς στιγμὴν εἰς τοὺς ἀκροατάς μου, οὐ μόνον ἤκιστα ἀκοῦσιν εἰς γνῶσιν τοῦ ποιητοῦ "Αἶνε, οὐ μόνον συγγέουσι, καὶ συγγέουσι ἀδικως καὶ ἀτόπως, ὡς πολλάκις μέχρι τοῦδε συνέβη καὶ περὶ ἄλλων μεγάλων ποιητικῶν ἀνδρῶν, τὸν ποιητὴν καὶ τὸν παραγνωρισθέντα ἀνθρώπον, τὸν πολίτην καὶ τὸν συκοφαντηθέντα λογογράφον, ἀλλὰ βλέπτουσι μάλιστα καὶ παραμορφοῦσιν ἀδιαγνώστως τὴν ποιητικὴν αὐτοῦ εἰκόνα διαστρέφουσι τὸν χαρακτήρα τῆς ποιήσεως αὐτοῦ, καὶ ἀλλοιοῦσι παντελῶς τὸν τύπον ἐκείνον, τὸν μοναδικὸν μέχρι τοῦδε καὶ ἀνέφικτον πιθανῶς ἐν τῷ μέλλοντι, τοῦ ποιητικοῦ ταλάντου τοῦ "Αἶνε, ὃν μόλις ἐσχάτως, ἀπὸ τεσσάρων καὶ πέντε ἐτών, ἤρχισεν ἀπαθέστερον ἐρευνῶσα ἡ κριτικὴ, δὲν κατώρθωσεν ὄμως ἐτι ν' ἀναγνωρίσῃ καὶ τιμῆσῃ προσηκόντως.

Ἐπιλαμβανόμενος νὰ γνωρίσω εἰς τοὺς εὐμενεῖς μου ἀκροατάς τὸν μέγιστον ἀναντιρρήτως τῶν νεωτέρων λυρικῶν ποιητῶν τῆς Γερμανίας, φρονῶν δὲ ὅτι κύριος καὶ δεσπότης χαρακτήρ παντός μεγάλου ποιητοῦ, ἰδίως λυρικοῦ, ἀπαραιτήτων δὲ προσόν καὶ μέτρον μάλιστα τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ ἀρετῆς εἶνε τοῦτο ἰδίως, — νὰ γνωρίζεται ὁ ποιητής ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἐκ τούτων καὶ διὰ τούτων πρὸ παντός ἄλλου θέλω προσπαθῆσαι νὰ σκιαγραφήσω δι' ὀλίγων μεγάλων γραμμῶν τὴν εἰκόνα του, καὶ διὰ τῶν ποιημάτων αὐτοῦ θέλω πειραθῆναι νὰ ἀναπραστήσω πρὸ τῶν ὀμμάτων ὑμῶν τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, ὅστις συκοφαντηθεὶς καὶ παραγνωρισθεὶς καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον ὡς ἄνθρωπος, εἶχεν ὄμως τὸ δικαίωμα νὰ γνωρισθῆ κάλλιον καὶ τιμηθῆ δικαιότερον ὡς ποιητής.

Δὲν ὑπάρχει δὲ ἴσως ποιητής ἄλλος — ἐκ τῶν ἀξίων ἐννοεῖται, τοῦ μεγάλου τούτου ὀνόματος — δυνάμενος πιστότερον καὶ ἀκριθέστερον νὰ γνωσθῆ ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ ὡς ποιητής καὶ ὡς ἄνθρωπος, ἢ ὁ Ἑρρίκος "Αἶνε. Εἰς αὐτὸν

μάλιστα δύναται τις νὰ προσφωνήσῃ τοὺς λόγους τοῦ Μαρκησίου Posa:

ich will dich durch die Sache sehn,

καὶ ἀναγινώσκων τὰ ποιήματά του, τὰ τε παλαιότερα καὶ νεώτερα, τὰ τε φαιδρὰ καὶ βαρύθυμα, τὰ τε δητικτικῆς εἰρωνείας μεστὰ καὶ τὰ ὑπερχειλῆ ἐρωτικῆς περιπαθείας, νὰ ἴδῃ αὐτὸν ἀληθῶς ἐνσαρκούμενον ὀλόσωμον πρὸ τῆς φαντασίας του, ν' ἀκούσῃ τὴν παράδοξον καὶ πλήρη γοητείας κλαγγὴν τῆς φωνῆς του, νὰ ταπεινώσῃ τὸ βλέμμα πρὸ τῆς φλογὸς τῶν ὀμμάτων του, καὶ νὰ ἰλαρυνθῆ μὲν πολλάκις ἐκ χαρᾶς, νὰ φρικιάσῃ δὲ ἴσως ἐνίοτε ἐκ πόνου ἀνεξηγήτου πρὸς τὸ μειδίαμά του.

Πρὶν ἢ ὄμως ἀνοιξῶ ἐνώπιον ὑμῶν τὴν μεγάλην κειμηλιοθήκην τοῦ ποιητοῦ, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ δανεισθῶ παρὰ τοῦ πεζογράφου τὴν βαθυτάτην ἐκείνην ἀλληγορίαν, ἐν ἣ φαίνεται συμβολικῶς συνοψίσας τὴν εἰκόνα τοῦ βίου του.

« Γνωρίζετε, λέγει που τῶν πεζῶν του ἔργων ὁ "Αἶνε, γνωρίζετε τὴν ἱστορίαν τοῦ νέου ἐκείνου ἱππότου, ὅστις εἰσῆλθέ ποτε εἰς τὸ μαγευμένον δάσος; Χρυσὴ ἦτο ἡ κόμη του, καὶ ἀλαζῶν ἔνευε τοῦ κράνους του ὁ λόφος ἡ παρεὶά του ἐφλεγε πορφυρᾷ ὑπὸ τὸ διάτρητον γείσον τῆς περικεφαλαίας του, καὶ σφριγῶσα ἔσφυζεν ἡ καρδιά του ὑπὸ τὸν στιλπνὸν αὐτοῦ θώρακα. "Αλλ' ἐντὸς τοῦ δάσους παράδοξον ἔπνεον οἱ ἄνεμοι πνοήν. "Απαισίως ἐσάλευον τὰ δένδρα, καὶ ἀσχήμως παραμορφούμενα ὑπεδύοντο που καὶ που διεστραμμένως μορφᾶς ἀνθρωπίνους. "Απὸ τοῦ φυλλώματος ὑπέφωσκε πολλαχοῦ φανταστικὸν τι ὄρνεον λευκόν, οἰονεὶ σαρδῶνειον τρύζον καὶ χλευαστικῶς γελῶν, παντοῖα δὲ μυθικὰ θηρία διωλίσθαινον ὡς σκιαὶ διὰ τοῦ δρυμοῦ. "Ενίοτε ἤκούετο ἄδων καὶ ἄκακός τις σπίνος, προέκυπτε δὲ πολλαχοῦ, διὰ τῶν πλατυφύλλων περιπλοκάδων, καὶ χάριέν τι εὐμορφον ἄνθος. "Αλλ' ὁ νεκρὸς ἱππότης, ὅστις πάντοτε προὔχων, ἀνέκραζε τέλος ὑπερφίαλος: Πότε θὰ φανῆ λοιπὸν ὁ ἀντίπαλος, ὅστις θὰ μὲ νικήσῃ; "Εφάνη τότε προσερχόμενος, οὐχὶ μὲν εὐσταλῆς ἀλλ' οὐδὲ καὶ πολὺ κλονούμενος, ὑψηλὸς τις καὶ ἰσχνὸς ἱππότης, κλειστὸν ἔχων τὸ γεῖσον τοῦ κράνους του, καὶ ἔστη τοῦ νεανίου ἀντιμέτωπος. "Ο λόφος τῆς περικεφαλαίας του ἐκάμπτετο τεθλασμένος, ἡ πανοπλία του ἦτο ἐφθαρμένη μάλλον ὑπὸ τοῦ χρόνου ἢ κακῆ, τὸ ξιφὸς του ὀδοντωτὸν ἀλλ' ἐκ καλλίστου χάλυβος, καὶ ὁ βραχίον του κραταίος. "Αγνώω πόσον ἠγωνίσθησαν πρὸς ἀλλήλους οἱ δύο: πρέπει ὄμως ἰκανὸν χρόνον νὰ διήρκεσεν ὁ ἀγὼν, διότι ἐν τῷ μεταξύ ἐφυλλορρόθησαν τὰ δένδρα, καὶ ἐπὶ μακρὸν ἔμειναν φαλακρὰ καὶ ὑπὸ ψύχους τρέμοντα. "Εἶτα ἐβλάστησαν πάλιν καὶ ἐχλόασαν ὑπὸ τὸν

ἥλιον, καὶ περιετέλλοντο οὕτως αἱ ὥραι τῶν καιρῶν, χωρὶς καὶ νὰ τὸ αἰσθανθῶσιν οἱ δύο μαχηταί, οἵτινες ἐπάτασσαν ἀδικοῦτως ἀλλήλους, ἀγριοὶ μὲν τὸ κατ' ἀρχάς καὶ ἀδυσώπητοι, ἠπιώτεροι δὲ κατόπιν, εἶτα σχεδὸν ἀπαθείς, μέχρις οὐ τέλος κατέβαλον ἀδρανεῖς οἱ βραχιόνες τῶν τὰ ξίφη, καὶ ἤνοιζεν ἐκάτερος τὸ γεῖσον τοῦ κράνους του. "Αυτηρὸν καὶ ἀποτρόπαιον ὑπῆρξε τὸ θέαμα! "Ο εἰς τῶν δύο ἱπποτῶν, ὁ εἰς ἀγῶνα προκληθεὶς μαχητής, ἦτο νεκροῦ εἰδῶλον, λιπόσαρκον δὲ κρανίον ἐφάνη μορφάζον ὑπὸ τὸ ἀναπετασθὲν τῆς περικεφαλαίας του γείσον. "Ο ἄλλος ἱππότης, ὁ νέος καὶ σφριγῶν εἰσελθὼν εἰς τὸ δάσος, εἶχε νῦν ὄψιν γέροντος πελιδνὴν καὶ κατεσκληκυῖαν, ἡ δὲ κόμη του ἦτο λευκὴ ὡς χιών. "Απὸ τῶν ὑψικροφῶν δένδρων ἔτρυζε πάντοτε σαρδῶνειον καὶ ἐγγέλα χλευάζον τὸ φανταστικὸν λευκὸν ὄρνεον.»

Οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ταῦτα γράφων ὁ ποιητής τῆς *Biblion* τῶν *Asmátow* ὑπὴνίσετο αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ τὴν ἐν διαρκεί, ἀδυσωπήτῳ πολλάκις καὶ ἀδιαλλάκτῳ ἀγῶνι μέχρι προῦρου γήραος ἀναλωθεῖσαν νεότητά του, ἣν ἀμείλικτος εἴμαρτο νὰ καταπίῃ νόσος. Οὕτω δὲ ἀντελήθη τῆς ἀλληγορίας ταύτης καὶ ὁ νεώτατος καὶ ἀκριθέστατος τῶν γερμανῶν βιογράφων τοῦ ποιητοῦ, ὁ Γουσταῦος Karpeles, παρατιθέμενος αὐτὴν ἐν προοίμιῳ τῆς περὶ τοῦ ποιητοῦ βιογραφικῆς του μελέτης. "Αλλ' οὐδεμία ἐπίσης ἀμφιβολία, διὰ τὸν μελετήσαντα τὰ παντοῖα μὲν καὶ ποικίλα ἀλλὰ τὴν αὐτὴν πανταχοῦ φέροντα σφραγίδα τῆς ἀτομικότητός του, ἔργα τοῦ ποιητοῦ, ὅτι ὑπὸ τὸ ἀλληγορικὸν αὐτὸ μυθολόγημα εἰκόνιζεν ὁ "Αἶνε, ὡς ἐν ἀορίστῳ καὶ μεγάλῳ σκιαγραφίματι, τὸ βιωτικὸν ὁμοίωμα τοῦ καθόλου ἀνθρώπου, οὐτινος τελειότατος ἀναμνηρίστως τύπος ὑπῆρξεν αὐτός.

"Αν εἶνε βέβαιον, καὶ εἶνε ἀναντιρρήτως, — οὐδεμία δὲ εἰς ἀπόδειξιν ὑπάρχει ἀνάγκη τῆς ἐπικουρίας τῶν νεωτέρων δογμάτων τῆς Δαρβινικῆς φιλοσοφίας — ὅτι ὁ ἀγὼν μόνον, ὁ διαρκῆς καὶ ἀδιάπτωτος ἀγὼν, εἶνε ζωὴ, καὶ ὅτι ἡ ζωὴ, ἡ ἀληθὴς καὶ ζῶσα ζωὴ, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἀγὼν ἀκήρυκτος καὶ ἀμείλιτος, ἀγὼν κατὰ πάντων καὶ ὑπὲρ πάντων, ἀγὼν οὐχὶ καταπαύων ἀλλὰ δικαιωνίζόμενος διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀτόμου, οὐδεμία τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἀληθεστέρα εἰκὼν τῆς φοβεράς ἐκείνης μονομαχίας, ἣν ἠκούσατε πρὸ μικροῦ μεταξύ τοῦ νεκροῦ ἱππότου καὶ τοῦ θανάτου.

Νεκρὸς καὶ ἀκαμῖος, πλήρης ἐλπίδων καὶ σφρίγγος, εἰσέρχεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν κονίστραν τοῦ βίου. "Απληστον διαστέλλεται τὸ στήθος του πρὸς τὴν ὑπαιθρον αὔραν, φαιδρὸν ἀνοίγεται τὸ βλέμμα του πρὸς τὸ φῶς, ἡ καρδιά του πάλλεται ἀνυπόμονος ἐκ πόθων, καὶ ἡ

διάνοιά του ἵπταται κούφη πρὸς τὰ ὕψη, οὐδεμίαν κορυφὴν ὑπολαμβάνουσα ἀπρόσιτον οὐδὲ φραγμὸν οἰονδήποτε ἢ βάραθρον ἀνυπέρβατον. Τὸ εὐσταλές του βῆμα φέρει αὐτὸν ὑπόπτερον εἰς τὰ πρόσω, καὶ τὸ διαρρέον εἰς τὰς φλέβας του θερμὸν αἷμα κρατῦνει τὸν βραχίονά του εἰς πᾶσαν ἐπιβολήν. Πάντα ποθεῖ, καὶ ὅσα ποθεῖ τὰ νομίζει πρόχειρα καὶ κατορθωτά. Εἶνε τὸσον ὠραία καὶ τὸσον εὐκόλος ἡ ζωὴ, ψιθυρίζει εἰς αὐτὸν ἡ καρδιά του. Καὶ τί ἐμποδίζει νὰ τὴν ἀπολαύσῃ, ὑπολαμβάνει μαυλίζων τὴν καρδίαν ὁ ἄπειρος ἐτι καὶ ἀταλαιπώρος νοῦς. Καὶ ὁ ἄνθρωπος προχωρεῖ ἀπτόητος εἰς κατάκτησιν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου, πλήρης ἔχων ἀγάπης τὸ στήθος καὶ μεστήν πλάνης τὴν κεφαλὴν. Εἶν' ἔτοιμος νὰ ἐναγκαλισθῆ τὸν πρῶτον τυχόντα, νὰ παραδώσῃ μεγαλοφωνῶν εἰς τῶν ἀνέμων τὰς πτέρυγας πᾶν αὐτοῦ αἶσθημα, καὶ νὰ κηρύξῃ ἀνυπόστολος τὰ φρονήματά του πρὸς τὰ πλήθη, — τοὺς ἀδελφούς, ὡς νομίζει, καὶ φίλους του. "Αλλ' εἰς τὸ ἄκρον ἀμέσως τῆς πρώτης ἀτραποῦ ἦν παρῆλθε τὸ βῆμά του, ὄρθουτα πρὸ αὐτοῦ ὁ ἀκατάβλητος ἐκείνος γίγας, ὃν καλοῦσι μὲν ἄλλοι ζῶν καὶ ἄλλοι θάνατον, ἀλλ' ὅστις οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἡ ὠμὴ καὶ ἀνυπόκριτος πραγματικότης, ἡ δι' ἀκαταπόνου ἐργασίας φθείρουσα διαρκῶς καὶ ἀνανεοῦσα τὸν κόσμον, ἡ δύναμις ἐκείνη, ἡ συντρίβουσα τὰ ἄτομα εἰς ἄπαστον δημιουργίαν τοῦ σύμπαντος, ἡ ἐκ τοῦ θρήνου τῶν πονούντων καὶ τοῦ γέλωτος τῶν χαιρόντων ἀπαρτίζουσα τὴν ἐναρμόνιον συναυλίαν τοῦ κόσμου. Πρὸς τὴν πραγματικότητα ταύτην, τὴν σκαιὰν καὶ τραχεῖαν, ἀλλ' ἀληθῆ καὶ ἀναπόδραστον, συνάπτει ἐκὼν ἄκων τὴν ἀτέρμονα πάλην ὁ ἄνθρωπος, σπανιώτατα νικῶν καὶ πάντοτε σχεδὸν ἠττώμενος. "Αλλ' ἄλλην ὄμως ἄλλος συγκροτεῖ τὴν μάχην πρὸς τὸν ἀκατάβλητον πολεμιστὴν. Οὗτος μὲν πίπτει κατὰ τὰ πρῶτά του βήματα, συντετριμμένος, οὐδ' ἀνεγείρεται πλέον. "Εκεῖνος δὲ προχωρεῖ γενναίωτερος, σίχζων τὰς χεῖράς του κατὰ τῶν τριβῶν τῆς ἕδου, αἰμάσσων τοὺς πόδας ἐπὶ τῶν βράχων, καὶ διώκων ἀνένδοτος τὸ ἐν μαγικῷ ἀντικατοπτρισμῷ προσμειδιῶν εἰς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βήθους τοῦ ὀρίζοντος φάσμα τῆς εὐτυχίας. "Αλλος, ἐπιτηθεϊότερος, κῦπτει ὁσάκις δὲν δύναται νὰ παρέλθῃ ὄρθιος, διολισθαίνει ἐργον διὰ τῶν βάτων οἵτινες φράσσουσι τὴν ὁδὸν του, περικάμπτε μάλλον τὰ ἐμπόδια ἀντὶ νὰ τὰ ὑπερβῆ, καὶ ἀντὶ ν' ἀπολίση ἐν τῇ πάλῃ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ καὶ τὸ αἷμά του, προτιμᾷ νὰ θυσιάσῃ μικρὰν τινα ἢ μεγάλην μερίδα τῆς ὑπερφανεῖας του, μείζον ἢ ἔλασσον ποσὸν τῶν αἰσθημάτων αὐτοῦ καὶ πεποιθήσεων, ἀποβάλλων οὕτω βαθμηδὸν ἀνὰ πάντα τῆς ὁδοῦ σταθμὸν ὅσα τῶν ἐφοδίων του βαρύνουσι τοὺς

ώμους ἢ ἀνακόπτουσι τὸ βῆμα, καὶ ὑπολαμ-
βάνων τέλος ὅτι μέγα τι κατώρθωσαν, ἂν ἐφθα-
σαν εἰς τὸ μοιραῖον τέμα πλουσιώτερος μὲν
ἴσως τὸ βαλάντιον καὶ ὑψηλότερος πιθανῶς τὸ
ἀνάστημα, ἀλλὰ πτωχότερος βεβαίως τὴν καρ-
δίαν καὶ κενότερος τὴν κεφαλήν. Εἶν' ἀληθές,
ὅτι τοῦτον ἐπευφημοῦσιν οἱ θεαταί· τὸν ἄλλον
ἐμπαίζουσι συνήθως, τὸν πρῶτον δ' ἐκείνον τὸν
ἀτυχῆ, τὸν ἐνωρίς ἐκλιπόντα, οὐδὲ κἂν συρίζου-
σιν. Ἄλλ' εἶν' ἐπίσης ἀληθές, ὅτι πολὺ πλέον
τοῦ κύψαντος, τοῦ τετραποδῆτι διεληθόντος τὴν
ἀτραπὸν τοῦ βίου καὶ εὐφημηθέντος ἴσως διὰ
τὴν ἐπιτηδειότητά του, πολὺ πλέον αὐτοῦ
διέμεινεν ἀληθῆς ἄνθρωπος ἐν τῷ βιωτικῷ ἀ-
γῶνι ὁ ὄρθιος παλαίστας, καὶ βιάσας διὰ τοῦ αἰ-
ματός του τὰς ἀκάνθας τῆς ὁδοῦ. Δὲν ἀπεδύθη
οὗτος τὸν ἀληθῆ, τὸν ἀτελῆ μὲν πάντως ἀλλ'
ἀνθρώπινον ὅμως ἄνθρωπον, ὅπως ἀγωνισθῆ κα-
τὰ τῶν δυσχερειῶν τοῦ βίου, καὶ κατακτήσῃ
ὅ,τι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἤθελεν ἴσως περιφρονῆσαι μόν-
ως κατακτηθέν. Δὲν κατηράσθη ὑποκριτικῶς
τὴν ζωὴν οὐδὲ ἤλειψε τὰς παρειάς του ψευδοῦς
ὠχρότητος ψιμύθιον ἵνα κινήσῃ τὸν ἔλεον καὶ
καρπωθῆ τὰ συμπαθῆ δῆθεν δάκρυα τῶν θεω-
μένων. Δὲν ἐπνίξε τοὺς παλμούς τοῦ στήθους
του, οὐδὲ παρεχάραξε τὰ ἀληθῆ του αἰσθη-
ματα, οὐδὲ παρέπλασε τὰ φρονήματά του, ἐξα-
γοραζόμενος τοὺς κοίρους καὶ τοὺς πᾶσι τὰ
πάντα γινόμενος ἵνα τοὺς πάντας κερδίσῃ.
Δὲν ἀπέριψεν, ὡς ἀχρηστον φορτίον κατὰ τὴν
ἀνάγκη τοῦ βίου ἀτραπὸν, τὰς ἐλπίδας του καὶ
τοὺς πόθους του, οὐδ' ἐπνίξε, μόνως γεννωμένης,
τὰς ἀγάπας του καὶ τὰ μίσῃ του, οὐδὲ συναλ-
λάγη πρὸς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, οὐδ' ἐβουκά-
λησεν εἰς ὕπνον εὐκαίρου βασιτώνης τὴν διάνοιαν
του, ὅπως ἀρέσῃ κοιμώμενος μᾶλλον ἢ γρηγο-
ρῶν. Δὲν ἐκάλυψε τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ ἵνα μὴ
ἴδῃ, οὐδ' ἔθηκε θύραν περιοχῆς περὶ τὰ χεῖλη
του, ἵνα μὴ λαλήσῃ. Ἐμείνει καθ' ὅλον τὸ τρα-
χὺ αὐτοῦ στάδιον ἀληθῆς ἀνὴρ, ἀληθῆς ἄνθρω-
πος, πάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις διατηρῶν καὶ
πάσας τὰς ἀδυναμίας, ἔχων τὸ αἶσθημα ἀνεπι-
πλαστον καὶ ἀνυπόκριτον τὸ φρόνημα, λαλῶν
ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας του, καὶ
πράττων ὅσα ὑπεγόρευε μὲν πρακτέα ὁ νοῦς, ὑ-
πελάμβανε δὲ πρακτά ὁ βραχίον. Διετήρησε
μέχρι τέματος τῆς μοιραίας τρίβου πλήρη καὶ
ἀκήρατον τὴν ἀτομικότητά του· ἂν δέ, ἀνύσας
τὸ στάδιον, εὐρέθῃ ἐλπίδων πτωχότερος καὶ κεν-
νότερος πόθων, εἰς ὀλιγώτερα πιστεύων καὶ περὶ
μικρότερα πλανώμενος, δὲν ἐπώλησεν ὅμως τὰς
ιδέας του ἀντὶ πινακίου φακῆς, οὐδὲ διέλυσε διὰ
τῆς ἰδέας πνοῆς του τὰς χιμαϊρικὰς αὐτοῦ ἐλπίδας
καὶ πλάνας. Τὸν κατέβαλεν ἴσως ὁ κλύδων τοῦ
βίου, ἀλλὰ δὲν ἐκαμψεν ὅμως τὰ νῶτα του κερ-
δοσκοπὸς ὑστεροβουλία, οὐδ' ἀνέλυσε τὴν βιωτικῆ

ἀνάγκη τὴν πικρίαν τῆς καρδίας αὐτοῦ εἰς ἀνε-
λευθέρου κολακείας μέλι.

(Ἔπεται τὸ τέλος).

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΑΛΧΟΣ

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἰλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

I.

Ἔρευναι.

Ὁ Κ. Λοβεδύ, καταλιπὼν τὴν ἀμαξίαν του
ἐν πανδοχείῳ τινὶ τῆς Βωβραί, ὅπου ἐνίστατε κα-
τέλυε, μετέβη εἰς τοῦ συμβολαιογράφου Περρέν,
ἵνα λάβῃ ἀπαραιτήτους τινὰς πληροφορίας. Εἰσ-
ελθὼν εἰς τὸ γραφεῖον, παρετήρησεν ὅτι οὐ μόν-
ον ἔλειπεν ὁ συμβολαιογράφος, ἀλλὰ καὶ δὲν
ἀνεμένετο ταχέως, διότι ὁ μὲν πρῶτος γραφεὺς
ἐκάπνιζε τουρκικὴν καπνοσύριγγα, οἱ δὲ δύο ὑ-
ποτακτικοὶ του ἐπαίζον πικέτον, τρίτος δὲ μι-
κρὸς γραφεὺς ἐπαίζεν ἀέτον. Πάντες οὐχ ἤττον,
ἀμα ὡς εἶδον τὸν τραπεζίτην, ἤλθον εἰς συναί-
σθησιν τοῦ πρέποντος· χαρτίκα, ἀέτος καὶ καπνο-
σύριγγες ἐξηφανίσθησαν ὡς διὰ μαγείας, ὁ δὲ
ἀρχιγραφεὺς ἔσπευσε νὰ προῦπαντήσῃ τὸν ἐπι-
σκέπτην.

Αἱ παραβάσεις ἐκεῖναι τῆς γραφειακῆς πειθαρχίας
δὲν παρετηρήθησαν ὑπὸ τοῦ Κ. Λοβεδύ, ὃν
ικανῶς ἀπασχόλουσιν αἱ προσωπικαὶ του μέ-
ριμναι. Ζητήσας τὸν Κ. Περρέν, ἔμαθεν ὅτι ὁ
συμβολαιογράφος, ἀναχωρήσας ἀπὸ τῆς προτε-
ραίας, ἔμενε κατ' ἀνάγκη πλησίον πλουσίου ἀ-
σθενούς, δηλώσαντος τὴν ἐπιθυμίαν νὰ διαθήσῃ
τὰ καθ' αὐτόν, πάσχοντος δὲ κατὰ τὴν στιγ-
μὴν ἐκείνην σφοδρὸν πυρετόν. Ἀνεμένετο ἀπὸ
στιγμῆς εἰς στιγμὴν τοῦ πυρετοῦ ἢ ὑφους, ὅπως
δυνήθῃ ὁ θνήσκων νὰ ἐκφράσῃ τὰς τελευταίας
αὐτοῦ θελήσεις, ὁλόκληρος δὲ οἰκογένεια, ἐνδια-
φερομένη περὶ τοῦ ἀποτελέσματος, ἐφύλαττε
τὸν συμβολαιογράφον, ἐμποδίζουσα αὐτόν καὶ
νὰ κινήθῃ. Ὑπετίθετο λοιπὸν εὐλόγως ὅτι ὁ
Κ. Περρέν δὲν θὰ ἐπέστρεφε πρὸ τῆς ἐσπέρας, ἢ
καὶ πρὸ τῆς ἐπιούσης νυκτός.

Ἡ ἀπουσία αὐτῆ δὲν δυσηρέσται βεβαίως
τὸν Κ. Λοβεδύ· οὐχ ἤττον ἐξέφρασε μεγάλην
ἐπὶ τούτῳ δυσἀρέσειαν.

— Πολὺ δυσἀρεστον! εἶπεν ἡμῖν ἐπιφορ-
τισμένος νὰ συνεννοηθῶ μετὰ τοῦ κυρίου
συμβολαιογράφου περὶ τῶν δυστυχῶν ἐκείνων,
οἵτινες ἐφρονεῦθησαν εἰς τὰ ἐρείπια τῆς καί-
σης οἰκίας.

— Ἐφρονεῦθησαν; ἐπανελάθεν ἐκπεληγημέ-

νος ὁ ἀρχιγραφεὺς· δὲν ἤξεύρω νὰ ἐφρονεῦθῃ κα-
νεῖς.

— Κανεῖς βεβαίως, ὑπέλαβεν ἄλλος. Ἀπὸ
τοὺς τρεῖς οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐκεῖ, ὁ εἰς εἶνε βαρέως
πληγωμένος καὶ ὑπάρχων φόβος περὶ τῆς ζωῆς
του, ἀλλ' ὁ ἄλλος ὀλίγους μώλωπας μόνον ἔ-
παθε, καὶ ὁ τρίτος εἶνε ὑγιέστατος.

— Λαμπρὰ εἰς τὴν ὑγίαν του! ἐφώνησεν
αὐθαδῶς ὁ τρίτος γραφεὺς. Εἶνε ὁ ὁδοστάτης
Γριβέ, . . . καὶ σήμερον τὸ πρῶτ', ποῦ ἠθέλησα
νὰ ἐμβῶ εἰς τὸ ἐργοστάσιον διὰ νὰ ἴδῶ τί τρέ-
χει, μοῦ ταῖς ἐβρεξε.

Γέλως οὐχὶ συμπαθῆς ἀπήντησεν εἰς τὰ πα-
ράπονα ταῦτα.

Ὁ δὲ τραπεζίτης, μανθάνων πόσον διάφορα
ἦσαν τὰ πράγματα, μόνως κατώρθωσε νὰ ὑπο-
κριθῆ τὴν δυσἀρέσειάν του.

— Τόσον τὸ καλλίτερον, ὑπέλαβεν· εἶχον ἐπι-
πατηθῆ ὑπὸ ψευδῶν εἰδήσεων . . . εὐτυχῶς τὸ
κακὸν δὲν εἶνε τόσον σπουδαῖον, ὅσον τὸ εἶπαν.
Ἦμπορεῖ κανεῖς σας, κύριοι, νὰ μὲ πληροφο-
ρήσῃ, τί ἀπέγειναν τὰ χρήματα, τὰ ὅποια ἦσαν
κλεισμένα εἰς τὸ κιβώτιον τοῦ συγγάμβρου μου;

Οἱ γραφεῖς παρετήρησαν ἀλλήλους ἐκπλη-
κτοί.

— Δὲν ἤξεύρομεν τίποτε, ἀπήντησεν ὁ ἀρ-
χιγραφεὺς. Περὶ τίνων χρημάτων πρόκειται;

— Περὶ τῶν πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων, ὑ-
πέλαβεν ὁ Λοβεδύ ἐντεινῶν τὴν φωνήν, τὰς ὅ-
ποιας ἐπλήρωσα εἰς τὸν Δυχαμὲλ, ὀλίγον πρὸ
τοῦ θανάτου του, ὡς ἀντίτιμον τοῦ κτήματος
Βλινύ. Ἀφοῦ τὸ ποσὸν αὐτὸ δὲν παρεδόθη εἰς
τὸν προϊστάμενόν σας, ἦτο βεβαίως εἰς τὸ μυ-
στικὸν κιβώτιον· καὶ δὲν ἐννοῶ, . . . ἢ γυναικα-
δέλφη μου καὶ ἡ ἀνεψιά μου δὲν ἐννοοῦν νὰ
χθῆ.

Οἱ τελευταῖοι οὗτοι λόγοι ἐλέχθησαν σχεδὸν
ἀπειλητικῶς. Οἱ γραφεῖς ἐξηκολούθουν θεω-
ροῦντες ἀλλήλους ἐνσιγῆ, ὁ δὲ πρῶτος αὐτῶν ἀ-
πήντησε·

— Σὰς ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλιν, κύριε, ὅτι
δὲν γνωρίζομεν τίποτε περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέ-
σεως, καὶ ἀμφιβάλλω ἂν ὁ Κ. Περρέν γνωρίζῃ
τίποτε περισσότερο.

— Ἀρκεῖ, κύριε, ἀρκεῖ. Πηγαίνω νὰ πλη-
ροφορηθῶ περὶ τοῦ κιβωτίου αὐτοῦ, τὸ ὅποιον
ἠθέλησαν νὰ καταλάβουν διὰ νυκτός, ὑπὸ περι-
στάσεις τόσον ἀλλοκότους, καὶ παρὰ τὴν ρη-
τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ προϊσταμένου σας. Θὰ ἐ-
πιστρέψω ἐντὸς τῆς ἡμέρας, καὶ ἂν ἔχῃ ἐπι-
στρέψῃ ὁ Κ. Περρέν, ἐλπίζω ὅτι θὰ μοῦ παράσχῃ
τὴν συνδρομὴν του. Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἀνεχθῶ-
μεν, ὥστε πόσον τόσον σπουδαῖον νὰ γείνη
λαῖκα κλεπτῶν.

Ἐχαίρετίσε δὲ σοβαρῶς καὶ ἀνεχώρησεν.

Ἄλλ' οὔτε ἡσυχὰς οὔτε εὐσταθῆς ἦτο ὅσον

ἤθελε νὰ φανῆ. Ἐξελθὼν εἰς τὴν ὁδὸν ἀνέπνευσε
κοπιωδῶς, καὶ τὸ μέτωπον αὐτοῦ ἐρρυτιδῶθη.

Τὸ τραῦμα ὅπερ εἶχεν ὑποστῆ ἦτο δριμύ.
Καίτοι ἐνόμιζεν ὅτι εὖρε μέσον ἀπαλλαγῆς ἀπὸ
παντός ἐνδεχομένου κινδύνου, εἶχεν ὅμως πολλὰς
φύβων ἀφορμάς.

Κατηθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν Δυχαμὲλ, καὶ
διερχόμενος τὴν λεωφόρον παρετήρησε τὸ μέρος
ὅπου τὴν προτεραίαν ἐτι ἐσπέραν ἠγείρετο τὸ
παράπηγμα τῶν σχοινοδοτῶν. Τὸ παράπηγμα
ἐκεῖνο δὲν ἦτο πλέον ἐκεῖ, οὐδὲ ἡ μεγάλη ἀ-
μαξία, ἥτις ἀπετέλει τὸ παράρημά του, διότι
ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ θιασὸς του εἶχον ἀναχωρήσει
ἀπὸ τῆς πρωίας.

Τὸ γεγονός τοῦτο ἐφάνη ζωογονῆσαν πῶς τὸν
τραπεζίτην. Ἐνευσεν ἐλαφρῶς διὰ τῆς κεφα-
λῆς καὶ ἐμειδίασεν. Εἶτα δέ, ἐξακολουθῶν τὴν
πρὸς τὴν οἰκίαν πορείαν αὐτοῦ, ἐφθασεν εἰς τὴν
κιγκλίδα καὶ ἐσήμανεν.

Ὁ κηπουρὸς προσέδραμεν ἀμέσως, καὶ ἀνοι-
γων τὴν σιδηρὰν θύραν εἶπε γοερῶς εἰς τὸν ἐπι-
σκέπτην·

— Ἄχ ἀφέντη, ξέρω γιατί ἔρχεσθε... τὰ ἐ-
μάθατε; τί δυστυχία, θεέ μου! Βροχὴ μᾶς ἔπε-
σαν τὴν ἡ δυστυχίας . . .

Καὶ εἰσήγαγεν, ἐνῶ ὠμίλει, τὸν Κ. Λοβεδύ
εἰς τὴν αὐλήν.

— Τέλος πάντων, Ἰωσήφ, ἠρώτησεν ὁ τρα-
πεζίτης, τί συνέβη;

— Πῶς; δὲν ξέρετε; ἐνόμιζα πῶς θὰ ἐμά-
θετε . . .

Καὶ διηγήθη ὁ Ἰωσήφ, πῶς τὴν προτεραίαν,
περὶ τὴν δεκάτην ὥραν τῆς ἐσπέρας — μόνως
εἶχε κοιμηθῆ, — ὁ Κ. Νοὲλ καὶ δύο ἄλλοι ἄν-
θρωποι, φορτωμένοι σχοινία καὶ ἐργαλεῖα, ἐνε-
φρανίσθησαν, λέγοντες ὅτι εἶχον ἐντολὴν τοῦ συμβο-
λαιογράφου Περρέν νὰ ἐξετάσῃ τὰ ἐρείπια.

— Δὲν ἔπρεπε νὰ τοὺς ἀφήσῃς νὰ ἐμβοῦν,
διέκοψε λέγων αὐστηρῶς ὁ Κ. Λοβεδύ. Ἐπρεπε
ν' ἀναφέρῃς πρῶτον τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν Κ. Δυ-
χαμὲλ. Ἐπειτα, δὲν ἔλεγαν καὶ ἀλήθειαν.
Τοῦναντίον μάλιστα, ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὁ Κ. Περ-
ρέν ἀπηγόρευσε ῥητῶς εἰς τὸν Κ. Νοὲλ νὰ ἐγ-
γίση ἐδῶ ὅ,τι δήποτε . . .

— Ἦμπορεῖ, ἀφέντη, ἀπήντησεν ὁ κηπουρὸς
τεθορυβημένος, ἀλλὰ ποῦ νὰ ἤξεύρω ἐγώ . . . Ὁ
Κ. Νοὲλ εἶχε τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ μακαρίτου
ἀφέντη, κ' ἔπειτα . . . ἔβγαλε προχθὴς τὸ βρά-
δυ ταῖς κυρίας μὲς ἀπ' τῆ φωτιά . . . Ποῦ νὰ
ἔχω ὑποψία! Τοὺς ἀφῆσα λοιπὸν κ' ἐπέρασαν,
κ' ἐγὼ ἐπλάγιασα πάλι, γιατί ἡμῶν ἀφανε-
σμένος ἀπὸ τὴν κούρσι. Ἐξάφνα ἤκουσα κρότο
κ' ἐξύπνησα· μοῦ ἐφάνη ἄν βροντῆ, ἢ ἄν νὰ
κατροκυλοῦσε κανένα μεγάλο ἀμάξι ἐπάνω ἔς
τὸ λιθόστρωμα. Δὲν ἤξευρα τί νὰ ἦνε, καὶ ἐβα-
ρέθηκα νὰ σηκωθῶ· ἀλλὰ σὲ ὀλίγο ἀκούω νὰ

κτυποῦν ἔς τὴν πόρτα μου, καὶ νὰ μὲ φωνάζουν μὲ λυπητερὴ φωνή. Ἀνοίγω, καὶ βλέπω τὸν ὑδοστάτη τὸ Γριβέ, μὲ ματωμένο πρόσωπο καὶ μὲ φορέματα σχισμένα καὶ κατασκονισμένα. Μοῦ λέγει ὅτι ὁ Κ. Νοέλ, καὶ ὁ ἄλλος, ὁ τυφλοποντικῆς, ἐπλακώθησαν ἀπὸ τὸν τοῖχο ποῦ ἔπεσε, καὶ ἦταν ἀκόμη θαμμένοι μέσα ἔς τῆς πέτρας. Σηκώθηκα εὐθύς, ἐννοεῖται, ἔτρεξαν οἱ γείτονες, ἀνάψαμεν φῶτα, κ' ἐμβήκαμεν ὅλοι μαζή. Παναγία μου! Τί πράγμα ἦταν ἐκεῖνο! Τρομάξαμε νὰ τοὺς βγάλωμε ἀπὸ τὰ χαλάσματα. Κίτρινοι, ἀκίνητοι, ἔλεγες πεθαμένοι... Τὸ καλὸ ἦτον, ὅτι εἶχαν πέσει ἐπάνω των περισσότερα χρώματα παρὰ πέτρας, καὶ μόνον μερικά τους κόκκαλα ἔσπασαν. Θὰ σωθοῦν ὅμως, λέγουν.

— Καὶ τί τοὺς ἔκαμαν τότε;

— Ἦθελαν νὰ τοὺς πάγουν ἔς τὸ νοσοκομεῖο· ἀλλὰ ὁ Κ. Νοέλ, ποῦ εἶχε συνέλθει ὀλίγο, εἶπε νὰ τὸν πάγουν ἔς τὸ σπίτι του μὲ τὸ σύντροφό του, κ' ἔγινε κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του.

— Καλὰ· θὰ πάγω νὰ τοὺς ἰδῶ. Ἠκούσθη νὰ ἤσαν τίποτε;

— Ἦσαν μία σιδερένια κάσσα, ... ἀλλ' ἦταν ἄδεια.

— Καὶ εἶνε βέβαιον, Ἰωσήφ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν ἐπῆραν τίποτε.

— Αὐτοὶ; Παναγία μου! Καὶ τί νὰ πάρουν, ἀφέντη; Ἀφοῦ σὰς εἶπα τί χάλι εἶχαν!

— Ἄλλ' ὁ Γριβέ δὲν εἶχε τίποτε;

— Ἐπαθε καὶ αὐτὸς κατὰ ἀθαρτίαις... ἀλλὰ νὰ ἐβλέπατε τὴν ἀπελπισία του, ὅταν ἐνόμισε πῶς οἱ φίλοι του, καὶ μάλιστα ὁ Κ. Νοέλ, ἦτον ἀποθαμμένοι!... ἔκλαιε, τραβοῦσε τὰ μαλλιά του... ἦτον λύπη νὰ τὸν βλέπη κανεὶς!

— Καὶ ποῖα λέγουν ὅτι ἦτον ἡ αἰτία τῆς καταστροφῆς;

— Ὅσο γι' αὐτό, ἀφέντη, δὲν ἤξεύρω. Ἄκουσα τὸν Γριβέ νὰ λέγη, ὅτι ἦτον κάποιος εἰς τὸν κῆπον, ὅτι ἔκαψαν τὸ σκοινί, καὶ ὅτι ἀπ' αὐτὸ ἔπεσε ὁ τοῖχος· ἀλλ' αὐτὰ εἶνε ἰδέαις. Ἀπὸ τὸ φράχτη δὲν ἐπήδησε κανεὶς... τὸ ἐξέτασα σήμερον τὸ πρωῖ. Ἀπὸ τῆ σιδερένια πόρτα βέβαια δὲν ἐμπῆκε. Σὰς ὀρκίζομαι ὅτι ἀνοιξα μόνον τοῦ Νοέλ καὶ τῶν συντρόφων του.

— Καλὰ, πολὺ καλὰ... ἂν γεννηθῆ περὶ τοῦτου ἀμφιβολία, πρέπει νὰ ἐπιμείνης εἰς τὰς βεβαιώσεις σου... Πηγαίνω νὰ ἐξετάσω καὶ μόνος μου ἐπιτοπίως τὰ πράγματα...

— Καλὲ τί θὰ κάμετε, ἀφέντη; Νὰ μπηῆτε μέσα ἔς τὰ χαλάσματα, ποῦ νὰ τὰ φουσήξετε θὰ πέσουν; Ἐγὼ δὲν πηγαίνω κοντά...

— Δὲν σοῦ ζητῶ νὰ μὲ συνοδεύσης, Ἰωσήφ... Ἐχω σπουδαῖον συμφέρον... κ' ἐννοῶ νὰ ἐκτεθῶ μόνος μου. Μείνε ἐδῶ· πηγαίνω μόνος.

— Μὴ θαρῆτε ὅμως πῶς μὲ πολυμέλει γιὰ

τὸ περὶ μου. Ἄν τὸ ἔχετε καὶ καλὰ ἀπόφασι...

— Μείνε, μείνε. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ κινδυνεύσης τὴν ζωὴν σου χωρὶς ὄφελος. Μείνε, σὲ διατάττω.

Δὲν δυσηρέστησε δὲ βεβαίως ἡ διαταγὴ αὐτὴ τὸν κηπουρὸν, διότι δὲν ἐπέμεινε.

Ὁ Λοβεδὺ μετέβη πρῶτα εἰς τὸν κῆπον. Μέρος τοῦ σκοινίου ἔμενον ἐτι τυλιγμένον περὶ τὸν κορμὸν ζυγίας, κ' ἐφαίνετο προδήλως ὅτι εἶχε κοπῆ διὰ μαχαίριου. Ὁ τραπεζίτης ἔσπευσε νὰ ξάνη τοὺς κοπένταςμίτους, ἵνα παρασταθῆ οὕτω τὸ σκοινίον ὡς βράγην ἀφ' ἑαυτοῦ. Ἀφοῦ δ' ἐβεβαιώθη, περιθλέψας, ὅτι ἡ ἄμμος τῶν κύκλω δεινδροστοιχιῶν οὐδὲν ἐτήρει βημάτων ἴχνος, εἰσῆλθεν εἰς τὴν πυρποληθεῖσαν οἰκίαν.

Τὰ πράγματα ἦσαν ὅποια καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς καταστροφῆς. Τὸ φῶς μόνον εἰσῆρχετο ἄφρονον διὰ τοῦ εὐρείου ῥήγματος, ὅπερ εἶχε ἀνοιχθῆ τὴν προτεραιάν νύκτα. Τὸ ῥήγμα τοῦτο δὲν εἶχε σχηματισθῆ ἀκριβῶς ὅπου τὸ σκοινίον ἦτο ἀνηρητημένον, ἀλλ' ὀλίγον πλαγίως, οὕτως ὥστε οἱ ἀτυχεῖς ἐργάται εἶχον ἀποκυλισθῆ ἐκ πλαγίου ὑπὸ τῆς καταπτώσεως τοῦ τοίχου, διὰ τοῦτο δὲ καὶ δὲν συνεντρίθησαν ἐντελῶς.

Ἄλλως δέ, ὡς εἶπομεν, πᾶσα λεπτομέρεια τῆς γενομένης καταστροφῆς ἦτο προφανής. Ἰψηλὰ ἐφαίνετο τὸ κιβώτιον, οὐτινος ἡ θραυσθεῖσα θυρίς εἰδείκνυε κενὸν ἐντελῶς τὸν μυθόν. Χαμαί, ἐπὶ τῶν πυρικαύστων συντριμμάτων, ἐφαίνοντο τὰ πρόσφατα λευκὰ ἐρείπια καὶ μεταξὺ αὐτῶν τὸ κομβωτὸν σκοινίον καὶ ἡ ἐκ τελαμώνων καὶ ἀγκίστρων συσκευή τοῦ Νοέλ, κατεσπαρμένα δὲ περὶ τὰ ἐργαλεῖα ἅτινα εἶχε μεταχειρισθῆ κατὰ τὸ ἀνοιγμα τοῦ σιδηροῦ κιβωτίου.

Ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιστάσει ὁ Κ. Λοβεδὺ ἠθελε διστάσει νὰ προβῆ ὑπὸ τοὺς σαθεὺς ἐκείνους τοίχους, ὅπου ἀληθῶς ὑπῆρχε κίνδυνος ζωῆς. Ἄλλ' ἀγόμενος ἐκ λόγων ἀνωτέρων, ἤρχισε ν' ἀνερευᾶ τοὺς λίθους καὶ τὰ χρώματα.

Ἀνέσυρε δὲ μετὰ μικρὸν τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ σκοινίου καὶ ἐξετέλεσεν ἐπ' αὐτοῦ ὅ,τι κ' ἐπὶ τοῦ δεδεμένου ἐν τῷ κήφῳ. Εἶτα ἀνεῦρε τὸν φανόν, τεθραυσμένον καὶ συμπεπιεσμένον, καὶ τὰ διάφορα ἐργαλεῖα τοῦ Νοέλ. Δὲν εὕρισκεν ὅμως, φαίνεται, ὅ,τι ἐζήτηι, διότι ἐξηκολούθει τὸ ἔργον του μετὰ πυρετωδῶδους δραστηριοτήτος.

Μετ' ὀλίγον ἔστη κατὰ σκοπος. Ἀναρρώθη ἀσθμαίνων κ' ἐψιθύρισε, ἀπομάσσων τὸ κάθιδρον αὐτοῦ μέτωπον:

— Τί νὰ ἔγινε τὸ χαρτοφυλάκιον; Ἐδῶ θὰ ἦνε... Ἄς κυτσάξω ἀκόμη.

Κ' ἐπελήθη πάλιν πυρετωδῶς τοῦ ἔργου του. Ἄλλ' ἐπέισθη τέλος, ὅτι μάταιος ἀπέβαινε ὁ κόπος του. Εἶχε μετακινήσει ὅλον τὸν σωρὸν τῶν καταπεσόντων ἐρείπιων, χωρὶς νὰ εὕρη τί-

ποτε, καὶ τὸ χαρτοφυλάκιον βεβαίως δὲν ἦτο ἐκεῖ, ἐκτός ἂν εἶχεν ὀλισθήσει διὰ βρωμῆς τινος τοῦ ἐδάφους.

— Διάβολε! ὑπέλαβεν ὁ τραπεζίτης. Μὴ τυχόν τὸ ἐκράτησεν ὁ Νοέλ; Τότε θ' ἀποκαλυφθῆ ἀμέσως ὅ,τι προσπαθῶ νὰ κρύψω... Ἄλλ' ἀδύνατον, προσέθηκεν ἀμέσως, ἡ καταστροφὴ ἐπῆλθε τόσον αἰφνιδίως, καὶ οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔπαθον τόσον πολὺ, ὥστε βεβαίως δὲν ἐσυλλογίσθησαν νὰ φυλάξουν πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ἐθεώρουν ἀσήμαντον.

Ἐμείνε σκεπτικὸς ἐπὶ τινὰς στιγμάς, εἶτα δὲ ἀνορθωθείς,

— Ἐμπρός! ἀνέκραξε, πρέπει νὰ εἰπῶ καὶ ἐγὼ ὡς ὁ Δαντών: «Τόλμη καὶ πάλιν τόλμη!» Δὲν παραδίδομαι ἀκόμη.

Ἀφοῦ δὲ πρῶτον ἐβεβαιώθη, ὅτι αἱ χεῖρες καὶ τὰ ἐνδύματά του δὲν ἔφερον ἴχνη τῆς προσφάτου ἐργασίας του, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν αἰλὴν, ὅπου ἀνέμενον αὐτὸν ὁ Ἰωσήφ, καὶ τῷ εἶπεν ὅτι ἀπεσύρετο, φοβούμενος μὴ πέσουν οἱ τοῖχοι. Μὴ προσέχων δὲ εἰς τὴν φλυαρίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἐξῆλθε καὶ κατηυθύνθη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Νοέλ Λετελιέ.

ΙΑ.

Οἱ τραυματίαι.

Πλησιάζων εἰς τὸν οἶκον τοῦ Νοέλ, ὁ κ. Λοβεδὺ παρετήρησε κύκλω συρροήν ὁμίλος ἀνθρώπων συνομιλούντων ζωηρῶς εἶχε σχηματισθῆ πρὸ τῆς θύρας, τοὺτους δὲ διεδέχοντο ἄλλοι, κάτοικοι προφανῶς τῆς πόλεως, ἐρχόμενοι νὰ μάθωσι τὰ τῆς προτεραιᾶς νυκτός.

Ἠσθάνετο δὲ καὶ αὐτὸς ἐπὶ μᾶλλον ἐπείγουσαν τὴν ἀνάγκη νὰ μάθῃ ἀκριβῶς ποῦ εὕρισκετο, καὶ ἀνεζήτηε διὰ τοῦ βλέμματός τὸν δυνάμενον νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν πληροφορίας τινὰς, ὅτε ἀπεσπάσθη τοῦ ὁμίλου καὶ προὐχώρησε πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπος ἀρμοδιώτατος νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ.

Ἦτο ἀνὴρ ὑψηλός, εὐσωμος, μεγάλους ἔχων λευκοὺς μύστακας, καὶ τὸ ἦθος στρατιωτικόν. Ἐφερε τὴν ταινίαν τοῦ Λεγεῶνος τῆς τιμῆς, καὶ ὑπὸ τὸν εὐρὺν αὐτοῦ ἐπενδύτην ὑπεφαίνετο ὀγκώδης χειρουργικὴ ἐργαλειοθήκη. Ἐκαλεῖτο ὁ ἰατρός Βουλλιέ· ὑπηρετήσας δ' ἐπὶ μακρὸν ὡς στρατιωτικὸς ἰατρός, ἐξῆν ἐκ τῆς συντάξεώς του ἐν Βωβραί, ὅπου ἦσκει ἐτι ἐκ φιλικανθρωπίας τὴν ἰατρικὴν καὶ χειρουργίαν.

Ὁ τραπεζίτης εἶχε πολλάκις συναντήσῃ αὐτὸν ἐν ταῖς συναναστροφαῖς, καὶ τὸν ἐπλησίασε.

— Τί καλὰ, ἰατρεῖ· θὰ μὲ ἡσυχάσετε ἐλπίζω ὡς πρὸς τοὺς δυστυχεῖς αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι ἐπληγώθησαν χθὲς τὴν νύκτα εἰς τὴν οἰκίαν τῆς γυναικαδέλφης μου. τοὺς εἶδατε, βέβαια;

— Μάλιστα, κύριε· τοὺς θεραπεύω ἤδη ἐπὶ πολλὰς ὥρας... Δύο κατάγματα, μίαν ἐξάρθρωσιν καὶ μὴλωπες ἀρκετοί... Φαντάζεσθε! Τέλος πάντων πρὸ μικροῦ ἐτελείωσα, καὶ πηγαίνω ν' ἀναπαυθῶ ὀλίγον.

— Μὲ τὸ δικαίόν σας, ἰατρεῖ μου. Ἀλήθεια, ὁ Νοέλ Λετελιέ, ὁ καλὸς ἐκείνος νέος, ὁ ὅποιος κατὰ τὴν πυρκαϊάν προσέφερε τόσον μεγάλην ἐκδουλευσιν εἰς τὴν γυναικαδέλφην μου καὶ τὴν ἀνεψιάν μου, εἶνε βάρειος πληγωμένος;

— Ὅχι, δόξα τῷ Θεῷ. Αὐτὸς εἶχεν ἐξάρθρωσιν τοῦ ὤμου· ἀλλ' ἐννοεῖται, προσέθηκεν ὁ ἰατρός μετριοφρόνας ταπεινῶν τοὺς ὀφθαλμούς, ὅτι τοιαύτη ἐγχείρησις δὲν μὲ ἀπησχόλησε πολὺ. Ὁ ὤμος ἐμβῆκε πάλιν εἰς τὴν θέσιν του, κ' ἐμβῆκε καλὰ, νομίζω... μολονότι ὁ ἄρρωστος ὑπέφερε πολὺ. Εὐτυχῶς εἶνε καλῆς κράσεως, καὶ ἐντός ὀλίγων ἡμερῶν θὰ ἡμπορέσῃ, ἂν θέλῃ, νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ ἔργον του.

Ὁ Κ. Λοβεδὺ ἐξέφρασε διὰ μορφοσμοῦ τὴν εὐχαριστήσιν, ἣν ἐπροξένει εἰς αὐτὸν ἡ καλὴ ἀγγελία.

— Καὶ οἱ ἄλλοι; ἠρώτησεν.

— Ὁ ὑδοστάτης ἔπαθε μόνον ὀλίγας ἐχυμώσεις... Ἄλλ' ὁ ἀσπαλακοθήρας ἔπαθε κατάγμα τοῦ βραχίονος καὶ τῆς κνήμης, ἔχει δὲ καὶ βλάβας ἐσωτερικὰς, διότι πτύει αἷμα. Ἐπειτα εἶνε καὶ ἀσθενικῆς κράσεως ὁ δυστυχής... ὥστε δι' αὐτὸν... δὲν ἤξεύρω τίποτε.

— Ἄ! ἐφώνησεν ἀπερισκέπτως ὁ τραπεζίτης, καλλίτερα ὁ Νοέλ νὰ...

Ἄλλ' ἐσταμάτησεν. Ὁ ἰατρός τὸν ἐθεώρησεν ἐκπληκτος.

— Τί ἐννοεῖτε; ἠρώτησεν.

— Εἶπατε ὅτι ὁ Νοέλ ἔχει σιδηρᾶν κράσιν· ἐπομένως θ' ἀντεῖχε περισσότερον ἀπὸ τὸν ἄλλον...

— Βεβαίως. Ἀλλὰ μὲ συγχωρεῖτε· βιάζομαι νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν οἰκίαν. Πηγαίνετε εἰς τοὺς ἀσθενεῖς μας βέβαια. Μὴ τοὺς κάμετε νὰ ἠμιλήσουν, σὰς παρακαλῶ... Ἐπειτα, δύο ἐξ αὐτῶν δὲν θὰ ἡμπορέσουν καὶ νὰ σὰς ἀπαντήσουν.

— Εἶνε ἀπλῆ φιλικὴ ἐπίσκεψις, ἰατρεῖ. Χαίρετε λοιπόν, κ' ἐξακολουθεῖτε νὰ περιποιήσθε τοὺς ταλαιπώρους αὐτοὺς.

Καὶ ἀπεμακρύνθη, χαιρετίσας μὲν φιλικῶς τὸν ἰατρὸν, ψιθυρίζων δὲ καθ' ἑαυτὸν:

— Ὁ διάβολος νὰ τοὺς πάρῃ καὶ αὐτοὺς καὶ σένα μαζή, ἀνθρωπομακελλάρη!

Σιδηρουργὸς τις καὶ μαθητευόμενος, ἐργαζόμενος παρὰ τῷ Νοέλ, ἔμενον ἐν τῷ ἰσογείῳ ἐργαστηρίῳ, καὶ εἰς οὐδένα ἐπέτρεπον ν' ἀναβαίνῃ εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα, ὅπου ἦσαν οἱ τραυματίαι. Ἄλλ' ὁ Κ. Λοβεδὺ ἦτο ἄνθρωπος σημερινός, καὶ δὲν ἐτόλμησεν νὰ τὸν ὑπαγάγῃ εἰς τὸν κοινὸν κανόνα. Τῷ ἐπέτρεψαν λοιπὸν τὴν

διάβασιν, και ὁ τραπεζίτης ἔσπευσε ν' ἀναβῆ εἰς τὰ δώματα τοῦ Νοέλ.

Ἐν τῷ πρώτῳ δωματίῳ εὐρίσκοντο πολλοὶ ἐν πρώτοις ὁ Γριβέ, καθήμενος ἐπὶ ἔδρας, τυλιγμένα ἔχων μὲ πανία τὴν κεφαλὴν του, καὶ κατησχυμένοι φαινόμενος ἐκ τῆς ἀδρανείας του. Εἶτα νεαρά τις κόρη, προσήνης καὶ ταπεινὴ τὸ ἦθος, πρεσβυτέρα θυγάτηρ τοῦ ὁδοστάτου, βοηθοῦσα τὴν Βρανδὲν εἰς παρασκευὴν τῶν ἱατρικῶν. Ἐν τῷ δευτέρῳ δωματίῳ ἐφάνοντο διὰ τῆς ἀνοικτῆς θύρας δύο κλίναι, ὧν ἡ μία εἶχεν ἐκ τοῦ προχείρου στηθῆ, κατειχέτο δὲ ὑπὸ τοῦ Νοέλ, διατελοῦντος ἐν νοσηρᾷ ὑπνωδίᾳ, κατόπιν τῆς χειρουργικῆς ἐγχειρίσεως. Ἦτο ἀκίνητος, ἡ δὲ ὠχρότης του ἐπετεινέτο ὑπὸ τοῦ περιβάλλοντος τὴν μορφήν του μελανοῦ πώγωνος. Ἐπὶ τῆς ἄλλης κλίνης, τῆς τιμητικῆς, ἀνεπαύετο, κατὰ ρητὴν τοῦ Νοέλ ἐπιθυμίαν, ὁ ὑπὲρ πάντας παθῶν δυστυχῆς Ἰωάννης Ρεβού. Ὁ ἀσπαλακοθήρας οὐδόλως ἐφαίνετο αἰσθανόμενος τὴν γενομένην πρὸς αὐτὸν διάκρισιν. Περιβαλλόμενος δι' ἐπιδέσμων καὶ συγκρατητήρων, ὠχρός, παραμεμορρωμένος, ὑφίστατο ἐκ δικαιημάτων εἶδος τιρόγγου, προκαλοῦντος σταγόνας αἵματος ἐπὶ τὰ χεῖλη του. Παρὰ τὸ προσκεφάλαιόν του ἔκλαιε σιγᾷ ἀγαθὴ τις γραῖα, ἐπεριποιεῖτο φιλοστόργως τὸν ἀσθενῆ, καὶ ἀπέτεινεν αὐτῷ ἐνίοτε περιπαθῆ τινα λόγον. Ἦτο ἡ μήτηρ του.

Ὁ Κ. Λοβεδὺ εἰσηλθὼν ἀνατεταμένην ἔχων τὴν κεφαλὴν καὶ μειδιῶν τὸ στόμα. Ὁ Γριβέ, καταβεβλημένος πρὸ μικροῦ, ὠρθώθη ἀποτόμως ὡς ἠτένισεν ἐπ' αὐτὸν ἀπαίσιον βλέμμα· ἡ δὲ Βρανδὲν, ἥτις τὴν στιγμὴν ἐκείνην κατεσκευάζε κατάπλασμα, ἤγειρε τὸ κοχλιαρίον τῆς πλήρης καὶ ἀχνίζον, καὶ περιεδίνησεν αὐτὸ οἰονεὶ ἐτόιμη νὰ τὸ σφενδονίσῃ κατὰ κεφαλῆς τοῦ εἰσελθόντος. Καὶ αὐτὴ ἡ μικρὰ Γριβέ ἐπλησίασεν εἰς τὸν πατέρα τῆς, μαντεύουσα οὕτως εἰπεῖν ὅτι ἐχθρὸς ἦτο ὁ νέγλος.

Ὁ τραπεζίτης δὲν ἐφάνη παρατηρήσας τὴν ἐχθρότητα τῆς ὑποδοχῆς, καὶ εἶπε διὰ γλυκερᾶς φωνῆς·

— Καλημέραν σας! Τι; πάλιν δυστυχήματα ἐδῶ; ὦ! αὐτὸ μᾶς λυπεῖ πολὺ, κ' ἐμὲ καὶ τοὺς συγγενεῖς μου... Σὺ τοὐλάχιστον, φίλε, ἐξηκολούθησεν ἀποτεινόμενος εἰς τὸν ὁδοστάτην, δὲν ἔπαθε τίποτε.

— Ἀς ἦνε καλὰ οἱ φωνηάδες, ποῦ μᾶς ἔκαμαν εἰς αὐτὰ τὰ χάλια, ἀπήντησεν ὁ Γριβέ.

Ὁ Κ. Λοβεδὺ δὲν κατώρθωσε νὰ καταστειλῇ κίνημα ἐκπλήξεως, καὶ φρίκης ἴσως.

— Τί ἐννοεῖς; ἠρώτησε· ἀποδίδεις εἰς ἐπιβουλὴν τὸ δυστύχημά σας;

— Καλὰ, καλὰ, θὰ τὰ βροῦμεν! Εἶνε Θεός! Ἀς ἦνε δυνατοὶ καὶ ἄς κρυφθοῦν ὅσο θέλουν...

Ἄν λογαριάζετε νὰ ἰδῆτε τὸν Κ. Νοέλ καὶ τὸν Γιάννη, ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν θὰ εὐκολυνθῆτε.

— Δὲν μπαίνει κανεὶς, προσέθηκεν ἡ Βρανδὲν, δέρουσα τὸ κατάπλασμά της μετὰ τινος παραφορᾶς, καὶ ἱσταμένη πρὸ τῆς θύρας τοῦ δευτέρου δωματίου.

— Ὁ ἰατρός τὸ ἐμπόδισεν, ἐπιθύρυσεν ἡ μικρὰ Γριβέ· ἢ μπορεῖ νὰ βλάψῃ τὸν Κ. Νοέλ.

— Καλὰ, καλὰ! ὑπέλαβε διὰ φωνῆς ἐπιμελιχιωτέρας ὁ τραπεζίτης, δὲν ἐμβαίνω διὰ τῆς βίρας... Ἦθελα μόνον, προσέθηκε μεγαλοφωνότερον, νὰ φέρω εἰς τὴν γυναικαδέλφην μου καὶ τὴν ἀνεψιάν μου, αἱ ὅποιαι μ' ἔστειλαν, εἰδήσεις ἀσφαλεῖς περὶ τοῦ καλοῦ μας Νοέλ.

— Σιγότερα! νὰ παρ' ἡ ὀργή! εἶπεν ὀργίλως ὁ Γριβέ.

— Σιγότερα! ἐπανελάθεν ἡ Βρανδὲν.

Ἄλλὰ βραδέως ἐγένοντο αἱ παραγγελίαι. Κλινὴ ἠκούσθη τρίξασα ἐν τῷ δωματίῳ, καὶ φωνὴ ἀσθενῆ παρήγγειλε ν' ἀφήσῃ τὸν Κ. Λοβεδὺ νὰ εἰσελθῇ.

— Εἶνε ὁ Κ. Νοέλ, εἶπεν ἡ μικρὰ Γριβέ. Παναγία μου! ἐξῆλθε!

— Κοπιᾶστε λοιπὸν, ἀφοῦ εἶνε ἔτσι, ὑπέλαθεν ὁ Γριβέ.

Καὶ συνώδευσε τὸν τραπεζίτην εἰς τὸ ἄλλο δωματίον, ἐνῶ ἡ οἰκονόμος ἐξεδήλου δι' ἀποτόμου χειρονομίας τὴν ἀνίσχυρον αὐτῆς ὀργήν.

Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Λοβεδὺ οὐδόλως ἐφάνη ἐλκυσσασα τὴν προσοχὴν τοῦ Ἰωάννου Ρεβού καὶ τῆς μητρὸς του. Ὁ Ἰωάννης παρελθὲν, καὶ ἡ γραῖα ἦτο ἔκφρων ἐξ ἀπελπισίας. Ὁ Νοέλ ἠθέλησε νὰ στραφῆ, ἀλλ' ὄξεια τοῦ ὄμου του ὄδυνῃ τὸν ἠνάγκασε νὰ μείνῃ ἀκίνητος. Οἱ μαῦροί του ὀφθαλμοὶ ἦσαν ὑπερμέτρως διεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ πόνου, προσήλωσε δ' αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Λοβεδὺ τοσοῦτον ἀτενῶς κ' ἐπιμόνας ὥστε τὸν ἐστενοχώρησαν.

Οὐχ ἦττον ὁ τραπεζίτης εἶπε φιλικῶς.

— Πόσον λυποῦμαι, φίλτατε κύριε Νοέλ, ὅτι σὰς εὐρίσκω εἰς τόσον λυπηρὰν κατάστασιν, καθὼς καὶ τὸν σύντροφόν σας! Δὲν τολμῶ μάλιστα νὰ σας παρατηρήσω, ὅτι σεῖς πταίετε, διότι χθὲς ὁ συμβολαιογράφος Περρὲν κ' ἐγὼ ἀντετάχθημεν ἐντόμως εἰς τὴν τολμηρὰν αὐτὴν ἐπιχείρησιν... Διὰ λόγους τοὺς ὁποίους ἀγνοῶ, ἐομιάσατε ὅτι ἔπρεπεν ἐν μέσῳ τῆς νυκτὸς, καὶ χωρὶς ἐπαρκεῖς προφυλάξεις... Ὅπως δὴποτε σήμερον τὸ πρωῖ, ὅτε ἡ λυπηρὰ αὐτὴ εἰδήσις ἔφθασεν εἰς τὸν πύργον, αἱ κυρίαὶ κατελυπήθησαν.

Μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ μορφή τοῦ Νοέλ ἐξέφραζε δυσπιστίαν, ἀπειλὴν μάλιστα. Αἰφνης ἡ ἔκφρασις αὐτὴ μετεβλήθη, καὶ ἠρώ-

τησεν ἀφελῶς, ὡσεὶ λησμονῶν πρὸς τίνα ὠμίλει:

— Αἱ κυρία!... Πῶς! καὶ ἡ δεσποινὶς Ἀδριανή;...

Ὁ τραπεζίτης ἀνεσκήρτησε.

— Πῶς ὄχι; εἶπεν. Ἡ ἀδιαφορία τῆς ἀνεψιάς μου καὶ τῆς μητρὸς της εἰς τοιαύτην περιστασίαν δὲν θὰ ἦτον ἀχαριστία;

Ὁ Νοέλ ἐταπεινώσε τὰ βλέφαρα κ' ἐφάνη σκεπτόμενος. Ὁ δὲ Λοβεδὺ ἐξηκολούθησεν·

— Ὁ ἰατρός Βουλιέ, τὸν ὁποῖον ἀπήντησα πρὸ μικροῦ εἰς τὴν θύραν σας, μ' ἔδωκε τὴν ἐλπίδα, ὅτι γρήγορα θὰ θεραπευθῆτε ὅλοι, καὶ τὸ ἐπιθυμῶ διακαῶς. Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ ἔξοδα τῆς θεραπείας σας πρέπει νὰ βαρύνωσιν ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἠθελήσατε νὰ ὑπηρετήσετε, καὶ ἐπιθυμία των εἶνε νὰ μὴ στερηθῆτε τίποτε.

Συνάμα δ' ἐξήγαγε τοῦ κόλπου του χρηματοφυλάκιον πλήρες χαρτονομισμάτων. Ἄλλ' ὁ Νοέλ ἐκίνησε βιαίως τὸν ὕγιᾶ του βραχίονα, καὶ ἀνεφώνησε:

— Χρήματα! δὲν δέχομαι ἀπὸ κανένα. Δὲν ἔχω δὲ καὶ ἀνάγκην, οὔτε οἱ φίλοι μου θὰ ἔχουν, ἐνόσω ἔχω ἐγὼ... Ἀγαπητέ μου Γριβέ, προσέθηκεν ἀποτεινόμενος εἰς τὸν ὁδοστάτην, πάρε ἀπὸ τὸ καρφὶ τὸ κλειδί ἐκεῖνο τοῦ ἐρμαρίου. Εἰς τὸν πρῶτον σύρτην θὰ εὔρης μερικὰς ἐκατοστάδας φράγκων, τὰ ὅποια ἔχω οἰκονομήσει ἕως τότε. Λάβε ἀπ' αὐτὰ ὅσα θέλεις, διὰ σέ καὶ τὴν οἰκογένειάν σου, καθὼς καὶ διὰ τὸν Γιάννη καὶ τὴν μητέρα του. Ἐχομεν κοινούς τοὺς πόρους, πρέπει νὰ ἔχωμεν καὶ τοὺς πόρους κοινούς.

— Ἀρκεῖ, κύριε Νοέλ, ἀπήντησεν ὁ ὁδοστάτης. Κ' ἐγὼ ἔχω μερικὰς οἰκονομίας... τὰς ἔφερον ἡ κόρη μου ἡ Πετροῦλα. Οὔτε τοῦ λόγου σας, οὔτ' ἐγὼ, οὔτε ὁ Γιάννης θ' ἀναγκασθοῦμε νὰ ζητήσωμεν ἀπὸ... ξένους.

Ὁ Λοβεδὺ δὲν ἐφάνη προσβληθεὶς ἐκ τῆς ἀρνήσεως ταύτης, ἦν προσεδόξα ἴσως.

— Δὲν εἶχα κακὴν πρόθεσιν, εἶπεν· ἀλλ' ἀφοῦ εἴσθε τόσον ὑπερήφανος, κ' ἔχετε καὶ πόρους, τοὺς ὁποίους δὲν ὑπέθετον, δὲν ἐπιμένω. Οὐχ ἦττον, πρὶν ἐπιστρέψω εἰς τὸ Βλινύ, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σας ἀποτεινῶ μίαν ἐρώτησιν πολὺ σπουδαίαν: τί εὔρετε εἰς τὸ κιβώτιον;

Ὁ Νοέλ καὶ ὁ Γριβέ θεώρησαν ἀλλήλους.

— Τίποτε! εἶπε τέλος ὁ Νοέλ.

— Τίποτε! ἐπανελάθεν ὁ Γριβέ.

— Περιέργον. Πῶς νὰ παραδεχθῆ τις, ὅτι τὸ κιβώτιον αὐτὸ, τὸ ὁποῖον κανεὶς δὲν ἤγγισεν ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ συγγάμβρου μου, ἦτο δυνατὸν νὰ ἦνε κενόν; Πολλοί, ὁ συμβολαιογράφος Περρὲν ἰδίως κ' ἐγὼ ἐνομίζαμεν, ὅτι ὁ κρυφὸν αὐτὸς ἔπρεπε νὰ περιέχῃ σπουδαῖον ποσόν, πεντακοσίας χιλιάδας φράγκα, τὰς ὁποίας εἶχα

μετρήσει εἰς τὸν Δυχαμὲλ, ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του.

Ὁ Νοέλ, καίτοι καταβεβλημένος, ἐφάνη ἐννοήσας τὴν σπουδαιότητα τοῦ πράγματος.

— Ἀλήθεια, ὑπέλαθεν, ὁ συμβολαιογράφος μοῦ εἶχεν εἰπεῖ ὅτι ἦτο τοῦτο ἐνδεχόμενον.

— Ἄ, τὸ ἐγνωρίζατε λοιπὸν, καὶ μολοντοῦτο μετέβητε τὴν νύκτα, μὲ τοὺς φίλους σας, καὶ ἐν ἀγνοίᾳ ὄλων...

— Κύριε, διέκοψε ξηρῶς ὁ Νοέλ, θὰ ἀνακοινώσω ἐγκαίρως καὶ ὅπου πρέπει τοὺς λόγους οἱ ὁποῖοι μᾶς παρεκίνησαν ν' ἀψηφίσωμεν τὴν ζωὴν μας... Ὅ,τι μόνον ἢ μπορῶ τώρα νὰ σας εἰπῶ, εἶνε ὅτι τὸ κιβώτιον δὲν περιεῖχε χρήματα.

— Ἐπιμένετε λοιπὸν νὰ ἰσχυρίζεσθε ὅτι ἦτο κενόν;

— Ὅχι ἐντελῶς· ἦρα ἐν χαρτοφυλάκιον, τὸ ὁποῖον μοῦ ἐφάνη ὅτι περιεῖχεν ἐγγραφα ἀσήμαντα.

— Καὶ τοῦ ἠξεύρετε, ἂν ἦσαν ἀσήμαντα; ἠρώτησε ζωηρῶς ὁ τραπεζίτης. Ἦμπορεῖ νὰ ἦσαν ἐντοκα γραμμάτια, ἐπιταγαὶ εἰς τὴν τράπεζαν... Τέλος πάντων τὸ χαρτοφυλάκιον αὐτὸ ποῦ εἶνε; τί τὸ ἐκάματε; Ὅ,τι ἀξίαν καὶ ἂν ἔχη, ἀνήκει εἰς τὰς συγγενεῖς μου, καὶ καθῆκον μου εἶνε νὰ ζητήσω νὰ μοῦ παραδοθῆ ἀμέσως.

Ὁ Νοέλ καὶ ὁ Γριβέ ἐφάνησαν μεγάλως στενοχωρημένον.

— Τῆ ἀληθείᾳ, κύριε, ὑπέλαθεν ὁ Νοέλ, δὲν ἠξεύρω τί ἀπέγεινεν αὐτὸ τὸ χαρτοφυλάκιον... Ἐνῶ τὸ ἐξήταζον, ἐπῆλθεν ἡ καταστροφή. Τὸ σχοινίον τὸ ὁποῖον μ' ἐκράτει ἐθραύσθη ἢ ἐκόπη ὑπὸ χειρὸς ἐγκληματικῆς, δὲν ἠξεύρω τί ἀκριβῶς. Ἀφῆκα ὅ,τι ἐκράτουν, καὶ τὸ χαρτοφυλάκιον ἔμεινε βεβαίως ἐντὸς τῶν ἐρειπίων.

— Ὅπου ὅμως δὲν ἀνευρέθη, ἀπήντησεν ὁ Λοβεδὺ. Ἴσως τὸ ἔπῃρε κανεὶς τῶν συντρόφων σας, αὐτὸς ὁ δυστυχῆς ἴσως.

Κ' ἐπλησίασεν εἰς τὸν ἀσπαλακοθήραν, οὐτινος ἠκούοντο αἱ αἰμογαὶ καὶ οἱ ἀναρροὶ λόγοι.

— Δὲν καταλαβαίνει αὐτὸς... παραμιλεῖ! ἐπιθύρυσεν ἡ γραῖα Ρεβού.

— Ἐλα, ἀφῆστέ τον ἡσυχο! εἶπε τραχέως ὁ ὁδοστάτης· δὲν ἔχει δικί σας πρᾶγμα, οὔτε αὐτὸς, οὔτε κανεὶς ἄλλος... ἂν ἐκλεψάν τίποτε χθὲς τὴν νύκτα ἀπὸ τὸ Μεγάλον σπίτι, ζητήστε το ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ, τὸν σχοινοβάτη...

Ἄλλὰ νεύσαντος τοῦ Νοέλ, ὁ Γριβέ διεκόπη.

— Περὶ τίνος ὁμιλεῖτε, ἀγαπητέ; ἠρώτησεν ὁ Λοβεδὺ μετὰ ψευδοῦς ἀταραξίας.

— Περὶ κανενός. Φθάνει! πῆστε πῶς τὰ πῆρε ὁ διάβολος.

— Ὁ διάβολος ἢ ὄχι, ἀπήντησεν αὐστηρῶς ὁ τραπεζίτης, τὸ χαρτοφυλάκιον πρέπει νὰ εὑρεθῆ, διότι εἰς ὑπόθεσιν τόσον σπουδαίαν... Ἄλ-

λά, εξηκολούθησεν ἀναλαμβάνων τὸ γλυκερὸν αὐτοῦ ἦθος, ἢ στιγμὴ δὲν εἶνε καταλληλὸς δι' ἀνακρίσεις. Μὴν ἐκπλαγῆτε ὅμως ἂν προβῶ δραστηρίως εἰς τὰ ἀρμόδια μέτρα, πρὸς ἀνάκτησιν σημαντικῆς ποσότητος, ἢ ὅποια ἀνήκει εἰς τὴν γυναικαδέλφην μου καὶ τὴν ἀνεψιάν μου. Σεῖς ἰδίως, κύριε Νοέλ, ὁ ὅποιος ἐδείξατε πρὸς αὐτὰς τόσην ἀφοσίωσιν, θὰ μ' ἐπιδοκιμάσετε βέβαια.

— Ἄν τὸ ποσὸν αὐτὸ ἦτο πραγματικῶς εἰς τὸ κιβώτιον, ἀπήντησεν ὁ Νοέλ, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ χαθῆ.

Ὁ Κ. Λοβεδὺ ἠτοιμάζετο ν' ἀνχωρήσῃ, ὅτε ὁ ἀσπαλακοθήρας ἐψιθύρισεν ἐπιπόνως:

— Ὁ κ. Νοέλ εἶνε ὁ βασιλεὺς τῶν τιμῶν ἀνθρώπων. ὁ Γριβὲ εἶνε δημόσιος ὑπάλληλος... ἄλλὰ ἐγὼ ἔχω μύτη... καὶ κεφάλι... εἰκοσι πέντε λεπτά τὸ κομμάτι...

Στεναγμὸς τῆς μητρὸς του ἐπέβαλεν αὐτῷ σιωπὴν, καὶ ὁ τραπεζίτης ἀπεσύρθη.

Οὐδεὶς ἐκινήθη νὰ τὸν προπέμψῃ, καὶ βλέμματα δυσμενῆ ὑπεδέχθησεν αὐτὸν ἐν τῷ πρώτῳ δωματίῳ καὶ κατὰ τὸν προθάλαμον. Ἄλλὰ τοῦτο οὐδόλως τὸν ἀνησύχησε, καὶ ἀπερχόμενος διὰ μεγάλων βημάτων ἐψιθύριζεν:

— Ὀλίγον μὲ μέλει τί φρονοῦν αὐτοὶ οἱ τιποτένιοι... Ἄλλὰ τί ἐννοοῦσε ἄρα γε ὁ ἄλλος μὲ τὸν Ἡρακλῆ; Μήπως ἔχουν ὑπόψιν... Οἱ τρόποι τῶν εἶχαν κἄτι μυστηριώδες... Ἄδιάφορον! τὸ σπουδαῖον εἶνε ὅτι τὸ χαρτοφυλάκιον ἐχάθη. Ἐμπρὸς λοιπόν, καὶ μὴ χάνωμεν καιρὸν.

Κατηυθύνθη δὲ πρὸς τὸ δημαρχεῖον, ὅπου ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος ὁ ἀνακριτής.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΣΑΙΞΠΗΡ

Βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ.

(Συνέχεια καὶ τέλος: ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Ἐσφαλμένως ὑπέθεσάν τινες, λέγει ὁ Hudson, ὅτι δὲν ἐξετιμῆθη ἀρκούντως ζῶν. Οὐδεὶς ἐτιμῆθη πλειότερον αὐτοῦ. Βασιλεῖς, πρίγκιπες, εὐγενεῖς καὶ λαός, πάντες ἐτίμων τὴν μεγαλοφυΐαν του. Ἦτο δὲ ὁ ἀγαπητὸς ποιητῆς τῆς Ἐλισάβετ, κατὰ παραγγελίαν τῆς βασιλοῦσας λέγεται ὅτι ἔγραψε τὴν κωμῶδιον «Αἱ Εὐθύμοι Γυναῖκες τοῦ Οὐίντσορ», καὶ τοῦ Ἰακώβου τοῦ Α', ὡς μαρτυροῦσιν οἱ ἐπόμενοι στίχοι τοῦ Johnson, οἵτινες δεικνύουσι προσέτι πόσον ἐτιμᾶτο καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ τῶν συγχρόνων. «Γλυκύφωνε τοῦ Ἀθωνος κύκνε, ὅποιον ἠθέαμα θὰ παρίστατο εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν,

ἂν ἐνεφανίζετο ἐπὶ τῶν ὑδάτων μας καὶ ἐπαυλάμβανες ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ταμῆσεως¹⁾» τὰς πτήσεις ἐκείνας δι' ὧν ἔθελγες τόσον τὴν Ἐλισάβετ καὶ τὸν Ἰακώβον. Ἄλλὰ μείνε, σὲ βλέπω ἀνερχόμενον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀποπελοῦντα ἀστερισμὸν. Λάμπει, ὦ ἄστρον τῶν ποιητῶν, καὶ μετὰ κύρους ἢ θυμοῦ φαίδρυνε ἢ ἐπιπλήττει τὸ καταρρέον θέατρον, ὅπερ θρηνεῖ ὡς ἡ νύξ, ἀφ' ὅτου σὺ ἀπέπτῃς, καὶ ὅπερ μόνον ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῶν ποιημάτων σου φωτίζεται. Σὺ δὲ, θριάμβευε, ὦ γηραιά Βρεττανία, ἢ ἡ γεννήσασα Ἐκείνον, ὃν τιμῶσιν ἅπαντα τῆς Ἐυρώπης τὰ θέατρα. Δὲν ἀνῆκεν εἰς ὄρισμένον αἰῶνα, ἦτο ποιητῆς τῶν αἰώνων. Αἱ Μοῦσαι δ' ἅπασαι ἦσαν ἐν τῷ ἑαρί τῶν, ὅτε ὡς ἄλλος Ἀπόλλων ἦλθεν εἰς τὸ μέσον ἡμῶν, ἵνα κατακηλήσῃ τὰς ἀκοάς μας, ἢ νὰ θέλξῃ ἡμᾶς ὡς ἄλλος Ἑρμῆς.

Ἡ φήμη τοῦ Σαίξπηρ παρέμεινεν ἀμειώτως καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του μέχρι τῆς βασιλείας Καρόλου τοῦ Β', ὅτε, ἐνεκα τῆς ἐπικρατήσεως τῶν ἔργων τῆς Γαλλικῆς φιλολογίας, ἤρξατο μειομένη. Ὁ Dryden λέγει ὅτι τότε ἐδιδάσκοντο δύο ἔργα τοῦ Βωμόντ καὶ τοῦ Φλέσερ καὶ ἐν τοῦ Σαίξπηρ. Ἡ ἀνζλογία αὕτη, λέγει ὁ Mezières, εἶνε ἡ τρανωτάτη ἀπόδειξις τῆς παρακμῆς τοῦ θεάτρου καὶ τῆς διαφθορᾶς τῆς καλαισθησίας τοῦ κοινοῦ. Τὸ προτιμᾶν τὸν Beaumont καὶ Fletcher ἀντὶ τοῦ Σαίξπηρ, εἶνε τὸ αὐτὸ ὡς τὸ ἐπιζητεῖν τὴν ἐκ τῆς πολυπλόκου κωμῶδιος καὶ τῶν καινοτομιῶν τέρψιν, ἀντὶ τῶν εὐγενεστάτων συγκινήσεων τῆς δραματικῆς τέχνης. Ἐπέκεινα τοῦ αἰῶνος ἐλησημονήθη σχεδὸν ὁ μέγας δραματοποιός, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς 19ης ἐκατονταετηρίδος οἱ Γερμανοὶ πρῶτοι, μετ' ἐπιστάσις τὰ ἔργα του μελετήσαντες, καὶ τὰς ἀμαράντους καλλιὰς τῆς ποιησεως του ἐννοήσαντες, κατέδειξαν καὶ πάλιν τὴν ἀξίαν τοῦ ποιητοῦ, δημοτικώτατον αὐτὸν καταστήσαντες, ὅχι μόνον ἐν Γερμανίᾳ ἀλλὰ πανταχοῦ τοῦ κόσμου. Ὁ ποιητῆς δὲ (παρατηρεῖ ὁ Ἀλέξανδρος Δουμάς) ὃν ὁ Βολταῖρος ἀπεκάλεσε βάρβαρον τοῦ βορρᾶ, ἀπεικόνισε τοὺς γλυκεῖς ἐκείνους καὶ ποιητικὸς γυναικείους τύπους οὓς παντελῶς ἠγνῶει τὸ Γαλλικὸν θέατρον.

Ἡ Ἰεσίκκα, ἡ Τουλιέττα, ἡ Δεσδαϊμόνα, ἡ Ὀφηλία καὶ ἡ Μιράνδα εἶνε τύποι: ἔρωτος, χάριτος καὶ σεμνότητος. Ἐν τοῖς ποιήμασι τῶν μεγάλων ἡμῶν ποιητῶν, λέγει ὁ Γάλλος μυσιστοριογράφος, αἱ γυναῖκες δὲν λησημονοῦνται μὲν, ἀλλὰ καταβιβάζονται πάντοτε, ὅσαι δὲ ὑψοῦσι σπανίως τὴν λυσικομον αὐτῶν κεφαλῆν, πλησιάζουσι σχεδὸν πάντοτε πρὸς τοὺς ἀνδρας, κατὰ τε τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ πάθη αὐτῶν. Ἄν

1) Ἐνθα ἦτον ἐκτισμένον τὸ θέατρον τῶν Black friars.

τις δὲ ἀναμνησθῆ ὅτι ἐπὶ Σαίξπηρ τὰ πρόσωπα τῶν γυναικῶν ὑπεκρίνοντο ἄνδρες, θὰ νοήσῃ ὁ πόσον ἰσχυρότερον θησαυρὸν ἔρωτος καὶ ποιήσεως εἶχε συσσωρεύσει ἐν τῇ καρδίᾳ ὁ Ἄγγλος ποιητῆς, ὁ μόνον τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἔχων ἀτόπτρον, καὶ οὐχί, ὡς ὁ Κορνῆλιος, ὁ Μολιέρος, ὁ Ρακίνας καὶ ὁ Βολταῖρος, τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Deseuillet, τῆς Bejart, τῆς Champsele καὶ Clairon.

Περαίνοντες τὰς βιογραφικὰς ταύτας σημειώσεις, δὲν νομίζομεν ἄσκοπον νὰ προσθέσωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς «Βακωνίου θεωρίας», ἐξ ἧς καταφαίνεται εἰς πόσας παραδοξολογίας καὶ παραλογισμοὺς περιπίπτουσι πολλάκις οἱ μόνον χάριν καινοτομίας καὶ θορύβου γράφοντες. Κατὰ τὸ 1856 ἡ Ἀμερικανὶς Dola Bacon, νέαν ἴσως θέλουσα νὰ προσθήσῃ δόξαν εἰς τὸν ἐπιφανῆ αὐτῆς ὁμώνυμον, ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ περιοδικῷ Putnam's Magazin πραγματεῖαν δι' ἧς ἐπειράτο ν' ἀποδείξῃ ὅτι Σαίξπηρ δὲν ὑπῆρξε, καὶ ὅτι τὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο δημοσιευθέντα ἔργα ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ μεγάλου φιλοσόφου καὶ συγγραφέως Βάκωνος. Τὴν ἰδέαν δὲ τούτην ἀνέπτυξε τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐν ὀγκῶδι τῷ μω. Μετὰ λύπης ὅμως, ἀλλ' ἄνευ ἐκπλήξεως, παρατηρεῖ ὁ Henri Cochin,¹⁾ ἐμάθομεν ὅτι ἡ ἀτυχῆς καινοτομία ἀπέθανεν ἐν τινι φρενοκομείῳ τῆς πατρίδος τῆς. Τῆς θεωρίας ταύτης ὁπαδοὶ ἐγένοντο ἐν Ἀμερικῇ μὲν ὁ δικαστῆς Holmes, ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ ὁ Γουλιέλμος Σμιθ, ὅστις κατάρθωσε νὰ προσηλυτίσῃ καὶ τὸν λόρδον Παλμερστῶνα. Τῷ 1864, μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του, ὁ πρωθυπουργὸς συνεζήτηε ζωνηρῶς περὶ τῆς Βακωνίου θεωρίας εἰς τὴν ἀκραδάντως ἐπίστευε: εἰς δὲ τοὺς ἀντιτάσσοντας αὐτῷ τὰς σαφεῖς μαρτυρίας τῶν συγχρόνων τοῦ Σαίξπηρ Fran Meeres, Ben Johnson καὶ τὰς τῶν ὑποκριτῶν καὶ φίλων τοῦ ποιητοῦ, Condell καὶ Heminge, ὁ Πάλμερστῶν ἀπεκρίνατο: «Μπά! οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶνε πάντοτε σύμφωνοι, ἐκτός δὲ τούτου ἴσως ἤπατατο καὶ ὁ Johnson, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι» ἐπὶ τέλους δὲ μὴ ἔχων ἄλλο ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπιχείρημα, ἐλάμβανε τὸ σύγγραμμά του Σμιθ, ὅπερ ἐπαρουσίαζε τοῖς μετ' αὐτοῦ συζητοῦσι λέγων «ἀνάγνωτε αὐτὸ καὶ θὰ πεισθῆτε». Παρῆλθον ἔκτοτε ὑπὲρ τὰ εἰκοσι ἔτη, χωρὶς οὐδεὶς σπουδαῖος φιλόλογος ἢ ἄλλος ἐκ τῶν περὶ τὸν Σαίξπηρ ἀσχοληθέντων νὰ συνταχθῆ τῇ γνώμῃ τοῦ εὐγενοῦς λόρδου· ἐδὲ Σαίξπηρειος σύλλογος οὐδὲ κἂν ἐξήτασε τὸ ζήτημα, λήρους καὶ παραδοξολογίας θεωρήσας αὐτό. Ἄλλ' ἡ παραδοξολογία αὕτη, διὰ τὸ καινοφανὲς αὐτῆς, ἔσχεν ὁπαδοὺς τινὰς ἐκ τοῦ ὠραίου φύλου. Ἡ Κυρία Pott κατάρθωσε νὰ ἰδρύσῃ καὶ Βακωνίον Ἐταιρείαν ἥτις ἀριθμεῖ περὶ τοὺς 150 πιστοὺς, ὧν τινες Γερμανοί.

1) Revue des Deux Mondes 15 Novembre 1886.

Τὰ σπουδαιότατα δὲ ἐπιχειρήματα τῶν Βακωνιστῶν εἰσὶ τὰ ἐξῆς: Ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὁ Βάκων ἠγάπα τὸ θέατρον, πράγμα ἥκιστα συνᾶδον πρὸς τὸν σοβαρὸν χαρακτῆρα νομομαθοῦς καὶ φιλοσόφου, ὅτι παρὰ τὰς ἀντιθέτους δοξασίας τῶν συγχρόνων του, ἐπέσβευεν ὅτι τὸ θέατρον ἦτο ὁ καταλληλὸς τρόπος πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος, ὅτι, ὡς παρατηρεῖ ὁ Mauley, ἦτο φύσις ποιητικὴ (κακοὺς ὅμως γράσας πάντοτε στίχους), ὅτι ἔγραψεν ὡδὰς ἀφιερωθεῖσας τῇ βασιλίᾳ, ὅτι διῆγε βίον ἐλευθέρου, ὅτι περιέπεσεν εἰς χρέη, ὑπογράφας συναλλαγματικὰς εἰς Λομβαρδοὺς καὶ Ἰουδαίους, καὶ ὅτι ἔγραψεν ἐπανειλημένως διὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν ἀπόκριως θεατρικῶν Μιμῶν, ὡς ἀποδεικνύει ὁ βιογράφος του Spedding, ὅστις ἐδημοσίευσεν τεράχια τινὰ τῶν θεατρικῶν ἔργων τούτων τοῦ φιλοσόφου. Ὁ ἀναγινώσκων δὲ τὰ ἔργα ταῦτα τοῦ φιλοσόφου, παρατηρεῖ ὁ Cochin, ἐρωτᾷ κατὰ φυσικὸν λόγον, διατί ὁ Βάκων νὰ ὁμολογῆ ὅτι εἶνε ὁ συγγραφεὺς τῶν μετρίων τούτων θεατρικῶν δοκιμῶν καὶ ν' ἀρνήται τὸν Ἄμλετ ἢ τὸν Ἰούλιον Καίσαρα; Τέλος δὲ προσθέτουσιν οἱ Βακωνισταί, εἰς ἐσχάτην ἐνδειαν περιπεσῶν, ἠναγκάσθη νὰ γράψῃ θεατρικὰ ἔργα ἅτινα ἐδημοσίευσεν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἀσήμου ὑποκριτοῦ Σαίξπηρ εἰς ὃν ἔδιδε μικρὰν ἀμοιβήν. Τριάκοντα δύο, λέγει ἡ Κυρία Pott, εἰσὶν οἱ λόγοι, οἵτινες πείθουσιν ὅτι ὁ Βάκων ἔγραψε τὰ δράματα τοῦ Σαίξπηρ. Ἐκ τῶν ἐπομένων δὲ τεσσάρων, οὓς ἀναφέρει ὁ Cochin, δύναται τις νὰ συμπεράνῃ καὶ περὶ τῆς σπουδαιότητος τῶν ἄλλων: 1) Ὅτι ἀμφότεροι, ποιητῆς καὶ φιλόσοφος, ἐπαναλαμβάνουσιν ἐσφαλμένως φράσιν τινὰ τοῦ Ἀριστοτέλους: 2) ὅτι ἀμφότεροι ἀναφέρουσι τὰ αὐτὰ ἄνθη καὶ φυτὰ: 3) ὅτι ἐν τῇ ἀλληλογραφίᾳ τοῦ Βάκωνος εὐρίσκουσι μυστηριώδεις λέξεις π. χ. γίνεται λόγος περὶ κεκρυμμένων ποιητῶν, καὶ 4) ὅτι φίλος τοῦ Βάκωνος γράφων αὐτῷ, παίξει μετὰ τὰς λέξεις *Mesure for Measure*, ἅτινες ἀποτελοῦσι τὸν τίτλον μιᾶς κωμῶδιος τοῦ Σαίξπηρ. Πάντα τούτα πείθουσι τὴν Κυρίαν Pott καὶ τοὺς 150 ὁπαδοὺς τῆς Βακωνίου θεωρίας ὅτι ὁ Βάκων ἔγραψε τὸν Σαίξπηρ! Καὶ ὅμως περὶ τῶν παραδοξολογιῶν τούτων ἐγράφησαν μέχρι τοῦδε 255 συγγράμματα, φυλλάδια, καὶ ἄρθρα, ἐξ ὧν 161 ἐν Ἀγγλίᾳ, τὰ δὲ λοιπὰ ἐν Ἀμερικῇ καὶ Γερμανίᾳ.

Πρὸς μεγάλην λύπην τῶν ὁπαδῶν τῆς Βακωνίου θεωρίας, τὰ ὑπὸ τοῦ ἀκαμάτου ἑρευνητοῦ καὶ βιογράφου τοῦ ποιητοῦ Halliwell ἀνακαλυφθέντα ἔγγραφα, διαλευκαίνουσι μὲν πολλὰς σκοτεινὰς σελίδας τοῦ βίου του, πολλὰ δὲ τῶς ἀγνωστα διδάσκουσιν ἡμᾶς. Ἐκ τῶν ἐγγράφων δὲ τούτων μανθάνομεν ὅτι μετὰ τὴν εἰς Στρατ-

φόρην επάνοδόν του, διήγε βίον ήσυχον εν τῷ μέσῳ τῆς οικογενείας του, αποτελουμένης εκ τῆς συζύγου του "Αννης Hathaway, τῆς πρωτότου θυγατρὸς του Σωσάννης καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τοῦ Ιακροῦ Θ. Χάλλ, τῆς νεωτέρας θυγατρὸς Ἰουδίθης καὶ τοῦ συζύγου τῆς Θωμᾶ Quiney, τῆς ἀδελφῆς του Ἰωάννης Χάρτ, τῶν τριῶν τέκνων τῆς Γουλιέλμου, Θωμᾶ καὶ Μιχαήλ καὶ τῆς ἐννεαετοῦς ἐγγονῆς του Ἐλισάβετ Χάλλ, ὅτι μετέβαιναν ἐκ διαλειμμάτων εἰς Λονδίον καὶ ὅτι μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ ήσχυλεῖτο εἰς ἰδιωτικὰς ὑποθέσεις ἢ εἰς ἔργα ἀφορῶντα εἰς τὴν γενέθλιον πόλιν.

Ὁ Σαίξπηρ συντάξε 1) τὴν διαθήκην αὐτοῦ τῇ 26 Μαρτίου 1616. Ἄπασιν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ κληρονομεῖ εἰς τὴν οικογένειάν του· δὲν λησμονεῖ δὲ καὶ τοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ φίλους καὶ συναδέλφους Ριχάρδον Burbage καὶ Ἐρρίκον Condell, εἰς οὓς ἀφίνει μικρὸν χρηματικὸν ποσόν ὅπως ἀγοράσωσιν δακτυλίους.

Ἀπέθανε τῇ 23 Ἀπριλίου 1616 ἐν ἡλικίᾳ 52 ἐτῶν, καὶ ἐτάφη μετὰ δύο ἡμέρας ἐν τῷ Ἱερῷ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἡ ἐπιτύμβιος πλάξ φέρει τὰ ἐξῆς, ἅτινα λέγεται ὅτι ἐγράφησαν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ, ἢ καθ' ὑπαγόρευσίν του:

«Good friend for Jesus sake forbear
to digg the dust enclosed here.
Blest be y man y spares the stones
And curst be he y moves my bones.
ἦτοι:

«Καλὲ φίλε, μὴ ἀνασκάψῃς δι' ἀγάπην τοῦ Ἰησοῦ, τὴν ἐνταῦθα κεκλεισμένην κόνιν.
Ἐὐλογημένος εἴη ὁ σεβόμενος τοὺς λίθους τούτους
Ἐκατηραμένος δὲ ὁ ταράσσων τὰ ὀστέα μου».

Παρὰ τὸν τάφον, ἐντὸς κοιλώματος τοῦ τοίχου, ἵσταται μαρμαρίνη κεχρωματισμένη προτομὴ τοῦ ποιητοῦ, ὑφ' ἣν εἰσι γεγραμμένα λατινιστὶ τὰ ἐξῆς:

«Tὸν κατὰ τὴν κρίσιν Πύλιον (Νέστορα)
τὸ πνεῦμα Σωκράτην, τὴν τέχνην Μύρωνα (Βιργίλιον)
Ἡ γῆ καλύπτει, ὁ λαὸς θρηνεῖ, ὁ Ὀλύμπιος κατέχει.

Κάτωθι δὲ ταύτης τὰ ἐπόμενα, Ἀγγλιστί:

«Στῆθι παροδίτα, διατὶ σπεύδεις;
Ἄνάγνωθι, ἂν δύνασαι, τίνα ὁ φθονερὸς θάνατος
ἔθηκεν ἐντὸς τοῦ μημέου τούτου.
Τὸν Σαίξπηρ, μεθ' οὗ συναπέθανεν ἡ εὐφυὴς
σοῦτινος ἡ φήμη κοσμεῖ τὸν τάφον πλείοτερον
ἢ αὐτὸς ὁ πλοῦτος τοῦ τάφου, διότι
ἔπειτα ἔγραψεν ἀπομένει τέχνη ζωῶσα,
ὡσελίδες, δεικνύουσαι τὴν εὐφάν του.

Τὴν περίεργον ταύτην προτομὴν κατασκευάσεν ὁ Ὁλλανδὸς γλύπτης Γεράρδος Johnson μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ποιητοῦ. Συγκρίνων δὲ τις, λέγει ὁ Mezières 2) τὴν προτομὴν

(1) Halliwell, σελ. 489.

(2) A. Mezières, Shak. ses oeuvres et ses critiques σελ. 10.

ταύτην πρὸς τὰς τρεῖς καλλιτεχνικὰς εἰκόνας τοῦ ποιητοῦ, ἧται πρὸς τὴν χαλκογραφίαν ἣν περιέχει ἡ ἔκδοσις τῶν ἔργων του, δημοσιευθεῖσα τῷ 1623 ὑπὸ τῶν ὑποκριτῶν Condell καὶ Heminge, πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ δουκὸς Chandos, ἀνήκουσαν τῷ λόρδῳ Ellesmere, καὶ νῦν ἐν τῇ πινακοθήκῃ τοῦ Λονδίνου εὐμεικρομένη, καὶ τέλος πρὸς τὴν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ποιητοῦ ἐλαιογραφίαν, εὐρίσκει, ἐκτὸς ὀλίγων παραλλαγῶν ὡς πρὸς τὰς λεπτομερείας, φυσιογνωμίαν εὐγενῆ, εἰλικρινῆ, πραεῖαν, καὶ πάντῃ συμφωνον πρὸς τὰς μαρτυρίας τῶν συγχρόνων του, οἵτινες ἐκάλουν αὐτὸν «ἀξιαγάπητον Γουλιέλμον».

MIX. N. ΔΑΜΠΡΑΛΗΣ

Εἰς συλλεκτὴς αὐτογράφων

Ἐν Ἑλλάδι ἡ μανία τῆς συλλογῆς αὐτογράφων ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ τῆς σχετικῶς ἀνωδυνωτέρας ἐπιβολῆς τῆς συνεργασίας εἰς λευκώματα. Ἄλλ' ἐν Εὐρώπῃ αὕτη ἐλάβε τοιαύτας διαστάσεις καὶ παρουσιάζεται ὑπὸ τοσαύτης μορφῆς, τὴν μὲν ὀχληροτέραν τῆς δὲ, ὥστε ἀποβαίνει πραγματικὴ βάσανος διὰ τοὺς ἀτυχεῖς, οἵτινες διαπρέπουσι καὶ ἐξέχουσιν εἰς οἰονδήποτε στάδιον. Μυρία ὅσα μηχανῶνται κατ' αὐτῶν οἱ συλλέκται, διὰ νὰ δυνηθῶσι νὰ τοὺς ἀποσπάσωσι μίαν γραμμὴν, ἓνα στίχον, τὴν πολυτίμον ὑπογραφήν των. Θεμιτὰ καὶ ἀθέμιτα μέσα τίθενται εἰς χρῆσιν καὶ θαῦμα σπάνιον εἶνε ἂν τὸ θῦμα δυνηθῆ νὰ διαφύγῃ τὴν παγίδα μέχρι τέλους.

Εἰς τοιοῦτος συλλεκτῆς ἀπέθανεν ἐσχάτως ἐν Παρισίοις, ἐκ τῆς πωλήσεως δὲ τῆς τῶν αὐτογράφων συλλογῆς του λαμβάνουσαι ἀφορμὴν αἱ γαλλικαὶ ἐφημερίδες διεξέρχονται διὰ μακρῶν τὰ κατ' αὐτόν, πολλὰ ἀναφέρουσαι ἀνεκδοτα τερπνότατα.

Καίτοι ὁ Ἀχιλλεὺς Β...—οὕτω συγκεκριμένως ἀναφέρονται αἱ ἐφημερίδες τὸ ὄνομα τοῦ ἀποθανόντος—οὐδὲν ἀξιοσημείωτον ἐπραξε κατὰ τὸν βίον του, ἦτο γνωστότατος εἰς πάντα χεῖροντα τὴν ἐλαχίστην φήμην ἐν Παρισίοις. Μετὰ τοσαύτης δεξιότητος καὶ ἐπιμονῆς ἐξετέλει τὰς πολιορκίας του κατὰ τῶν δυναμένων νὰ χορηγήσωσιν εἰς αὐτόν αὐτογράφον τι ἔχον ἔστω καὶ μικρὰν ἀξίαν, ὥστε ἐπὶ τέλους ὁ πολιορκούμενος ἀπαιδῶν ἠναγκάζετο νὰ καταθέσῃ τὰ ὄπλα καὶ νὰ χορηγήσῃ τὰς αἰτουμένας γραμμάς καὶ τὴν ὑπογραφήν του. Ὁ ἀκαταπόνητος συλλεκτῆς εἶχε κατορθώσει οὕτω νὰ ἐξαντλήσῃ πᾶσαν τὴν σειρὰν τῶν ἐνδοξῶν καὶ διασήμων ὀνομάτων, κατὰ τὰ τελευταῖα δὲ ἔτη τοῦ βίου

του ἐπεδόθη πλέον εἰς τὴν ἔρευναν τῶν βιβλιογραφικῶν δελτίων τῶν ἐφημερίδων, τῶν καταλόγων τῶν βιβλιοπωλείων ἀκόμη, ὅπως δυνηθῆ νὰ ἀνακαλύψῃ ἄσημόν τινα ἀξίαν, ἄγνωστον τινα συγγραφέα ἢ λόγιον καὶ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ τὸ μοιραῖον αὐτόγραφον.

Νέος π. χ. δημοσιεύων τὸ πρῶτον νεανικὸν μυθιστόρημά του, εἶχε πᾶσαν πιθανότητα, ὅτι θὰ ἐλάμβανε μετὰ τινος ἡμέρας ἐπιστολήν, γραφῆς ἀγνώστου εἰς αὐτόν, ἐν ἣ μὲ πάλλουςαν ἐκ τῆς συγκινήσεως καρδίαν ἀνεγίνωσκεν:

«Κόριε, Αἱ τερπναὶ καὶ ὠφέλιμοι στιγμαί, ἃς διήλθον ἀναγινώσκων τὰ δημοσιευόμενα παρ' ὑμῶν βιβλία, ἐν οἷς τὸ ὀρθὸν τῶν ἰδεῶν ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν ἀνθηρότητα καὶ τὴν δυναμιν τοῦ ὕφους, μὲ παρακινουοῖς νὰ πλουτίσω τὴν σπανίαν ἐξ αὐτογράφων διασήμων καὶ χρησίμων ἀνδρῶν συλλογὴν μου διὰ δειγμάτων τινος τῆς ὑμετέρας γραφῆς, εἴτε ἐν εἴδει ἐπιστολῆς, εἴτε διὰ τινος ῥητοῦ γεγραμμένου παρ' ὑμῶν, εἰ καὶ ὅπωςδὴποτε ἄλλως προτιμάτε».

Ὁ νέηλος ἐν τῇ μέθῃ τῆς χαρᾶς δὲν παρετήρει ὅτι ἡ γενικὴ καὶ ἀόριστος ἔκφρασις «τὰ παρ' ἡμῶν δημοσιευόμενα βιβλία, ἐν οἷς τὸ ὀρθὸν τῶν ἰδεῶν ἀμιλλᾶται κτλ.» οὐδαμῶς προϋπέθετον τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ὅσων ἔγραφε, καὶ ἀπέστελλε προθύμως τὸ αὐτόγραφον. Ὁ συλλεκτῆς εἶχεν ἀπαξ διὰ παντός ἐν εἴδει ἐγκυκλίου συντάξῃ τὴν ἀνωτέρω παρατεθεῖσαν ἐπιστολήν καὶ ἐποιεῖτο χρῆσιν αὐτῆς εἰς πᾶσαν τοχοῦσαν περίστασιν.

Ἀλλὰ διὰ τοιοῦτου χονδροειδοῦς δελεάσματος συνελαμβάνοντο μόνον οἱ ἄπειροι, οἱ νέοι, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ ἐγγηράσαντες ἐν τῇ δόξῃ, παρ' ὧν ἵνα ἀποσπάσῃ τις ὀλίγας αὐτογράφους γραμμάς ὑπῆρχεν ἀνάγκη ἄλλων τεχνασμάτων, εὐφμεστέρων. Τοιοῦτο τέχνασμα λίαν ἐπιτυχῶς μετεχειρίσθη ὁ Β... ὅπως ἀποκτήσῃ αὐτόγραφόν τινα ἐπιστολήν τοῦ διασήμου ἱεροκήρυκος Λακορδαίρ. Ἐγράψε πρὸς αὐτόν, ὅτι ἦτο νεαρὸς εὐπατρίδης, ἀηδιάσας τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου, ὅστις ἐπεθύμει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κληρὸν. Ἐξήτει δὲ παρὰ τοῦ σεβασμιωτάτου πατρὸς συμβουλὰς περὶ τῆς ἀποφάσεώς του. Ὁ Λακορδαίρ, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποπτεύσῃ τὸ τέχνασμα, ἀπήντησε δι' ἐπιστολῆς εὐγλώττου, παθητικῆς, ἐν ἣ κατέγραφε πάσας τὰς διατυπώσεις, αἵτινες ἀπητοῦντο ἵνα ὁ νέος εἰσέλθῃ ὡς μοναχὸς εἰς τὸ τάγμα τῶν Προσκυνητῶν.

Ἄλλοτε προσεποιήθη τὸν ὄπαδὸν τῶν ἀρχῶν τῆς Διεθνούς ὅπως λάβῃ γραμμάς τινας παρὰ τοῦ Φλουράν.

Τινὲς ἀπῆντων εἰς τὰ ἐπανειλημμένα αἰτήματα τοῦ ὀχληροῦ συλλέκτου, ἐν οἷς ἀπέδιδεν αὐτοῖς ἰδιότητος ὅλως ὑπερβολικὰς, δι' εἰρωνικῶν ἐπιστολῶν.

«Ἐπεθύμουν, τῷ ἔγραψεν ὁ Ἰούλιος Σανδῶ εἰς ἀπάντησιν τῆς πεντηκοστῆς ἢ ἐξηκοστῆς ἐπιστολῆς του, νὰ συνεμεριζόμεν τὰς κολακευτικὰς γνώμας, ἃς τρέφετε περὶ τοῦ ἀτόμου μου. Δυστυχῶς τὸ πρᾶγμα μοῦ εἶναι ἀδύνατον. Ὅχι μόνον δὲν χαίρω φήμην σοφοῦ ὡς λέγετε, ἀλλὰ τοῦναντίον θεωροῦμαι ὡς ὁ ἀμαθέστερος τῶν συγγραφέων. Περί τῶν ὑψίστων ἀξιομάτων εἰς ἃ ἀνῆλθον, πρώτην φοράν ἀκούω νὰ γίνεταί λόγος. Ἡ θέσις μου εἶνε μετριωτάτη καὶ ταπεινωτάτη, ἀλλ' εἶμαι εὐχαριστημένος, διότι θεωρῶ ὅτι ὑπερβάλλει τὴν ἀξίαν μου.»

Οἱ ἀκαδημαϊκοί, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Β... εἶνε λίαν μετριόφρονες. «Σὰς ἀποστέλλω αὐτογράφους τινὰς γραμμάς μου, γράφει ὁ Μεζιέρ, ὡς ἂν ἤξιζαν τὸν κόπον νὰ διαφυλαχθῶσιν. Πράγματι, μὲ κρίνετε ἐπιεικέστερος ἢ ἐγὼ ἑμαυτόν.»

Ἡ ὑπογραφή μου, γράφει ὁ Saint-René-Taillandier, δὲν εἶναι ὑπογραφή ἀνθρώπου ἐνδόξου, ἀλλὰ συγγραφέως εὐσυνειδήτου.»

Ὁ ποιητὴς Παῦλος Μερὶς ἀπαντᾷ διὰ τοῦ ἐπομένου χαριεστάτου καὶ ἀμεταφράστου διστίχου:

L' EPOPEE HUMAINE

L' homme respire, aspire
Soupire, puis expire.

Ὁ Βέλγος λογογράφος Λεροᾶ ἀποστέλλει εἰς τὸν συλλέκτην τὸ ἐξῆς εὐφυὲς τετράστιχον:

Mais voyez un peu l' aventure,
Si je dis oui, si je dis non,
Vous recevez ma signature,
Je suis pris de toute façon.

Καλλιτέχνης τις ἐπιστέλλει, ἀντὶ ἄλλου, τὸ ἐπόμενον αὐτόγραφον ὑποσχετικόν:

«Ἐὰν εὐρίσκωμαι μετὰ τῶν ζώντων τὴν 7 Μαΐου 1970 (ἔγραφε τῷ 1830) ὑπόσχομαι νὰ πληρώσω εἰς τὸν ἐπιφέροντα τὸ παρὸν 100 χιλιάδας φράγκων».

Πάντα τὰ ἐν τῇ συλλογῇ αὐτογράφα ἐπωλήθησαν εἰς διαφόρους τιμὰς ἀπενεγκνόντα ποσὸν ἰκανῶς σπουδαῖον. Ὁ Παρισινὸς συλλεκτῆς εἶχε χρηματίσει ἐν τῷ βίῳ του μὲ τὰ ψυχία τοῦ πνεύματος τῶν συγχρόνων αὐτῷ ἐπισημοτήτων.

K*.

Ἐὰν κρατήσῃ τις τὸ βιβλίον ἀνεστραμμένον περιγελάται ὑφ' ἐνὸς ἐκάστου. Ἐὰν ἄνωξῃ ἀναγνώσῃ τὸ βιβλίον καὶ παρενοήσῃ αὐτό, λέγει τὸ πλῆθος: ὁ ἄνθρωπος οὗτος σκέπτεται πρωτοτύπως.

Ὡς γνωστόν, ἐξεδόθη πρό τινας ἐν Πέστη ὑπὸ τῆς Οὐγγρικής Ἀκαδημίας ἡ περὶ τοῦ Ἡρακλείου, δράματος τοῦ κ. Κλ. Ραγκαβῆ μελέτη τοῦ ἐν τῷ περὶ τῆς Πανεπιστημίου διακεκριμένου καθηγητοῦ κ. Τέλφους. Ἐπειδὴ ὡς ἐκ τῆς οὐγγρικής γλώσσης ἀγνώστου παρ' ἡμῖν ἡ πραγματεία καθίσταται ἀπρόσιτος τοῖς περὶ τὰ γράμματα ἀσχολουμένοις ἐκ τῶν ἡμετέρων, ὁ κ. Τέλφος ἔσχε τὴν εὐμενῆ μέριμναν ν' ἀποστείλῃ τῇ Ἑστίᾳ μετὰ τοῦ οὐγγρικοῦ πρωτοτύπου καὶ ἑλληνικὴν ἀνάλυσιν τοῦ περιεχομένου τῆν εὐχαρίστως δημοσιεύομεν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Κλέωνος Ῥαγκαβῆ ἑλληνικὸν δράμα. Μετὰ γλωσσολογικῶν σημειώσεων.

(Ἀπηγγέλθη ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς οὐγγρικής ἀκαδημίας τῇ 22 Μαρτίου 1886.)

Κλέων Ῥαγκαβῆς τρία συνέγραψε μέχρι τοῦδε ἑλληνικὰ δράματα. Τὸ πρῶτον εἶναι Ἰουλιανός ὁ παραβάτης, περὶ οὗ ἐξέδωκε τὴν ἀναφορὰν μου αὐτῇ ἡ ἀκαδημία τῷ 1879. Τὸ δεύτερον εἶναι Θεοδώρα, τὸ ὅποιον ἐπέκρινα ἐν ταῖς Σελίαις τῆς Πρωτεύουσας (Fővárosi Lapok) καὶ ἐν τῇ Revue Internationale τῆς Φλωρεντίας (1885. τεύχ. Ἰουνίου, σελ. 824—838). Τὸ δὲ τρίτον εἶναι Ἡράκλειος, τὸ ἀντικείμενον τῆς σημερινῆς ἀπαγγελίας μου.

(Ἐδῶ ἀπαριθμοῦνται τὰ τοῦ δράματος πρόσωπα.)

Ἡ πρᾶξις τοῦ δράματος διαρκεῖ ἀπὸ 619 μέχρι 641 μ. Χ. Ἀρκούντως μέγα πρόβλημα νὰ ἐξεργασθῶσι δραματικῶς τόσου μακροῦ χρόνου συμβάντα.

(Ἀπὸ τῆς 4ης μέχρι τῆς 30ῆς σελίδος ἔπεται ἡ ἐκθεσις τῶν πέντε μερῶν τοῦ δράματος, ἔπειτα δὲ μέχρι τῆς 32ας σελίδος ἡ ἀπαριθμησις τῶν πηγῶν καὶ ἄλλων συγγραμμάτων, τὰ ὅποια ὁ κ. Κλέων Ῥαγκαβῆς ἐμελέτησε).

Αἱ μακρὰ τῶν ἐκστρατειῶν τοῦ Ἡρακλείου περιγραφαὶ δὲν εἶναι προτερήματα τοῦ δράματος, διότι κωλύουσιν ἄνευ αἰτίας τὴν τῆς δραματικῆς πράξεως πρόδον. Τοιαῦται διηγήσεις ἀνήκουσιν εἰς ἐπικά καὶ ὄχι δραματικὰ ποιήματα. Μάτην θὰ ἐβασίζετο τις ἐπὶ τοὺς Πέρσας τοῦ Αἰσχύλου, ὅπου ζωηρῶς καὶ ἐκτενῶς ἀπαγγέλλεται ἡ τῶν Ἑλλήνων νίκη, διότι ἐκεῖ αὐτῇ ἡ διήγησις εἶναι τὸ οὐσιωδέστατον τῆς πράξεως μέρος. Ἐν δὲ τῷ δράματι τοῦ Ραγκαβῆ τὸ τοῦ Ἡρακλείου, τῆς Μαρτίνης, τοῦ Ἀθαλαρίχου καὶ τῆς Μαρίας αἰσθηματικὸν σύνολον ἀποτελεῖ τὸ κυριώτατον τῶν δρώντων κινήτηριον.

Ὁ κ. Ραγκαβῆς μεταχειρίζεται ἐν τούτῳ τῷ δράματι τρία εἶδη λεκτικοῦ, τουτέστι τὴν γραμματολογικὴν, καθωμιλημένην καὶ χυδαίαν γλῶσσαν. Τὰ μὲν πρωτεύοντα πρόσωπα ἠμιλοῦσι τὴν γραμματολογικὴν, κατ' οὐδὲν διαφέρου-

σαν τῆς ἀρχαίας ἀττικῆς, ἐν ὠραίοις ἰάμβοις, οἱ ὅποιοι ὁμῶς ἀναγινώσκονται κατὰ τὸν τονισμόν. Τὰ δὲ δευτερεύοντα πρόσωπα λαλοῦσιν ἐν πεζῷ λόγῳ τὴν καθωμιλημένην, ἡ ὁποία τοιοῦτον ἔχει πρὸς τὴν γραμματολογικὴν λόγον, ὡς ἡ τῶν Ἀγγλῶν, Γάλλων, Γερμανῶν, Ἰταλῶν δημοδῆς διάλεκτος πρὸς τὴν γραμματολογικὴν αὐτῶν γλῶσσαν. Τέλος δὲ οἱ στρατιῶται τοῦ δράματος ἠμιλοῦσι τὴν χυδαίαν, μετὰ τουρκικῶν λέξεων μεμιγμένην.

(Ἐπονται δείγματα τῶν τριῶν τοῦ λεκτικοῦ εἰδῶν. Σελ. 33—40.)

Ὅστις λέγει ὅτι ἡ γραμματολογικὴ γλῶσσα εἶναι νέα ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἀττικὴν, περὶ τούτου λέγω, ὅτι οὐδαμῶς γνωρίζει τὴν τοῦ Ξενοφῶντος γλῶσσαν.

Ἐν τῇ καθωμιλημένῃ τοῦ δράματος εὐρίσκονται

α' 191 καθαροὶ ἀττικαὶ λέξεις, (σελ. 36—37)

β' μόνον ἐν τῇ καταλήξει διαφέρουσαι 18 ἀττικαὶ λέξεις (σελ. 37—38)

γ' τῆς ἀρχαίας σημασίας διαφέρουσαι ἐξ λέξεις (σελ. 38).

δ' ἐν τοῖς λεξικοῖς τῆς ἀρχαίας γλώσσης λείπουν 27 λέξεις τοῦ δράματος, (σελ. 38—39). Ἄλλ' ἐνίνας τούτων θεωρῶ ὡς γνησίως ἀρχαίας π. χ. τὴν λέξιν *διασκεδάσις*, τῆς ὁποίας μόνον τὸ ἄπλοῦν (*σκέδασις*) περιέχουσι τὰ τῆς ἀρχαίας λεξικά. Ἐχουσιν ὁμῶς τὸ *διασκεδάριον*, *διασκεδάω*, *διασκεδάω*. Καθὼς λοιπὸν ἐν τῇ ἀρχαιότητι τῷ *Βιδάω*, *δειλιάω*, *ἐλάω*, *ἠλιάω*, *θυμιάω*, *κλάω*, *ὀνομάζω*, *πλάζω*, *σκενάζω*, *φράζω* ἀντεστοιχῆσαν τὰ ὀνόματα *βίθαισις*, *δειλιασις*, *ἐλασις*, *ἠλιασις*, *θυμιασις*, *κλάσις*, *ὀνομασις*, *πλάσις*, *σκενασις*, *φράσις*, οὕτως ἡ δυνήθη νὰ ὑπάρξῃ παρὰ τῷ *διασκεδάω* τὸ ὄνομα *διασκεδάσις*. Ὁμοίως ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ μετὰ τοῦ *λημονέω*. Τὰ λεξικά τῆς ἀρχαίας ἔχουσι μόνον τὸ *λημων*, *λημοσύνη*. Ἀλλὰ καθὼς ἐκ τοῦ *ἀδήμων*, *ἀσχήμων*, *γειτων*, *εὐδαίμων*, παρήχθη τὸ *ἀδημονέω*, *ἀσχημονέω*, *γειτονέω*, *εὐδαιμονέω*, οὕτως ἐκ τοῦ *λημων* δύναται νὰ γίνῃ *λημονέω*.

Ἐκ τῆς χυδαίας δὲ τοῦ δράματος γλώσσης ἀναφέρω 30 λέξεις (σελ. 40—42.)

Ἐάν ταῦτα τὰ δείγματα συγκρίνωμεν πρὸς τοπικοὺς τῶν Γερμανῶν ἰδιωτισμούς, βλέπομεν ὅτι οὗτοι πολλῶ μαλλον διαφέρουσι τῆς γραμματολογικῆς αὐτῶν γλώσσης ἢ παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ἡ καθωμιλημένη καὶ χυδαία.

(Ἐπονται 31 παραδείγματα τῶν γερμανικῶν διαλέκτων (σελ. 41—42.)

Ὅστις μόνον ἐκ βιβλίων ἔμαθε τὴν γερμανικὴν καὶ οὐποτε εἶχε συναναστροφὴν μετὰ γερμανῶν, βεβαίως λίαν δυσκόλως ἢ οὐδαμῶς θὰ

καταλάβῃ ταῦτα τὰ δείγματα. Ἐντεῦθεν ὁμῶς δὲν ἔπεται, ὅτι αὐτὰ δὲν εἶνε γερμανικά. Οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς, Γάλλοις, Ἰταλοῖς. Ἀνυπόστατος εἶναι λοιπὸν ὁ ἰσχυρισμὸς, ὅτι ἡ τῶν Ἑλλήνων καθωμιλημένη καὶ χυδαία γλῶσσα εἶναι ὡς πρὸς τὴν ἀρχαίαν ὀλοκλήρως νέα.

Οἱ γλωσσολόγοι λέγουσι πολλάκις, ὅτι ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ, καθὼς ἡ Λατινικὴ, ἦτο συνθετικὴ, ἡ δὲ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων εἶνε ἀναλυτικὴ, καθὼς ἡ ἀγγλικὴ, γαλλικὴ, ἰταλικὴ. Ἀλλὰ τούτο δὲν ἀληθεύει γενικῶς, διότι καὶ ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ εἶχεν ἀναλυτικὰς μορφάς. Π. χ. *Βεβουλευμέτος* ὦ, ἦς, ἦ, *εἴην*, *εἶης*, *εἶη*. Οὐ μόνον τὸ βοηθητικὸν *εἶμι*, ἀλλὰ καὶ τὸ *ἔχω*, *ρίνομαι* εὐρίσκωμεν παρ' Ὀμήρῳ, Αἰσχύλῳ, Σοφοκλεῖ, Εὐριπίδῃ, Ἡροδότῳ, Θουκυδίδῃ, Ξενοφῶντι, Πλάτωνι, πρὸς ἑκφρασίαν ἀναλυτικῶν μορφῶν, π. χ. *τετληότες ἐσμέν*,—*ἔσται δεδορκῶς*,—*προδείσας εἶμι*,—*θανῶν εἶη*,—*ἀντιδούς ἔση*,—*στεῖχων ἂν ἦν*,—*πῶς ἦτε πάσχοντες*;—*μὴ προδούς ἡμᾶς γένη*,—*αὐτός μου σύ σημήνας γενοῦ*,—*ἔχει περάνας*,—*θαυμάσας ἔχω*,—*ἐπιτρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχωμεν*.

Ἐάν λοιπὸν οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες πρὸς ἑκφρασίαν τοῦ μέλλοντος καὶ ὑπερσυντελικοῦ, τῆς εὐκτικῆς καὶ ἀπαρεμφάτου μεταχειρίζονται τὰ βοηθητικὰ ῥήματα *εἶμαι* καὶ *ἔχω*, τοῦτο εἶναι ἀρχαία παράδοσις. Ἐπειτα οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες δὲν ἐκφράζουσι τὰς πτώσεις τῶν ὀνομάτων (πλὴν τῆς δοτικῆς ἐν τῇ καθωμιλημένῃ καὶ χυδαίᾳ) διὰ βοηθείας προθέσεων, ὡς ἡ ἀγγλικὴ, γαλλικὴ, ἰταλικὴ. Ὑπερκρατεῖ δὲ καὶ τῆς γερμανικῆς, ἐν ἣ πολλὰ θηλυκὰ ὀνόματα εἶναι ἄπτωτα, π. χ. *die Mutter*, *gen. der Mutter*, *dot. der Mutter*, *aiz. die Mutter*,—*die Frauen*, *gen. der Frauen*, *dot. den Frauen*, *aiz. die Frauen*. Καὶ ἐν τῷ ῥήματι ὑπερκρατεῖ ἡ σημερινὴ ἑλληνικὴ τῆς τε ἀγγλικῆς καὶ γερμανικῆς, διότι ἐν τῇ γερμανικῇ δὲν ὑπάρχει διαφορὰ μετὰ τοῦ πρώτου καὶ τρίτου προσώπου ἐν τῷ πληθυντικῷ καὶ τῆς ἀπαρεμφάτου π. χ. *ἀπαρεμφ. schreiben*,—πρῶτον πρόσωπον πληθυντ. *wir schreiben*,—τρίτον πρόσωπον *sie schreiben*. Ἐν τῇ ἀγγλικῇ δὲ ὁμοιάζουσι τὸ 1ον πρόσωπον τοῦ ἐνικοῦ, τὰ τρία πρόσωπα τοῦ πληθυντικοῦ καὶ ἡ ἀπαρέμφατος, π. χ. *write*, *I write*, *we write*, *you write*, *they write*. (Σελ. 43—45.)

Τέλος πάντων ἡ σημερινὴ ἑλληνικὴ μεταχειρίζεται μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας τὴν ἀντιμετάθεσιν τῶν λέξεων (τὸ ὑπερβατὸν) ὡς ἡ ἀρχαία. (Παραδείγματα ἐν σελ. 45.)

I. B. ΤΕΛΦΟΣ.

Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΝΑΥΤΟΥ

Ἐύπνα τὸ πέλαγος τὸ κοιμισμένο,
φύσ' ἀγεράκι μου ἐσπερινό,
μὲ χιόνι σήκωνε στεφανωμένο
τὸ κύμα, ἀγέρι μου, τὸ γαλανό.

Φύσα, νὰ χύνεται τὸ καϊκάκι,
ἀπρὸς τὰ στήθη του νὰ τοῦ φιλή,
ν' ἀνοίγῃ πίσω του βαθύ αὐλάκι,
νὰ φεύγουν γύρω μας βουιὰ ψηλά.

Ἡ νύκτα ἔρχεται, τ' ἀστέρια σπέρνει
καὶ τρεμοσβύνουσι ἔς τὸν οὐρανό,
τὸ τροχαντήρι μου μὲ χάρι γέρνει
ἔς ἀγέρι ἤσυχο καὶ σιγανό.

Τὸ ἐστειδιάντικο λαμπρὸ στεφάνι
τῆς Πούλειας πρόβαλε, φεγγεβολεῖ,
τρέχε, δελφίνι μου, καὶ μᾶς προφθάνει
ἢ βοδογέλαστη ἀνατολή.

Μέσ' ἀπ' τὰ κύματα ἔς ἐὼς λουσιμένη
ἐγαίν' ἡ πατρίδα μου, ὦ, τί χαρὰ!
Ἐκεῖ τὸ ταῖρι μου μὲ περιμένει,
θωρεῖ τὴ θάλασσα καὶ λαχταρᾷ.

Κῦμα, τὴν γνώρισες τὴν κόρη 'κεινή;
γλυκὰ 'σάν ἄγγελος χαμογελά,
'σάν σένα φαίνεται, ὅταν σελήνη
μεσ' ἔς τὸν καθρέφτη σου χρυσὴ κυλά.

Ὅταν τὰ γεῖλη τῆς τὰ μυρωμένα
χύνουν παράπονο ἀπ' τὴν καρδιά,
λαλοῦν γλυκύτερα καὶ ἀπὸ σένα,
ποῦ κλαῖς ἔς τὴν ἔρημη τὴν ἄμμουδιά.

Πέτην, ποῦ κάθεται ἔς τὸ περιγιάλι,
πῶς σὺ ποῦ μ' ἔσπυρες ἔς τὴ ξενιτεῖά,
πιστὸ σὺ μ' ἔφερες νὰ γεῖρω πάλι
μέσ' ἔς τὴν ἀφράτη τῆς τὴν ἀγκαλιά.

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΥ

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὅρισμοὶ τοῦ γάμου.

Ὁ ἰατρὸς ἀποκαλεῖ τὸν γάμον πυρετὸν ἀντίστροφον, ἀρχόμενον διὰ θερμῆς καὶ περατούμενον διὰ ψύχους.

Ὁ χημικὸς: ἀπλὴν ἐκλογικὴν συγγένειαν.

Ὁ μαθηματικὸς: ἐξίσωσιν δι' ἧς, δοθέντων δύο ἴσων, εὐρίσκεται ὁ τρίτος.

Ὁ νομικὸς: συμβόλαιον.

Ὁ ἔμπορος: ἐπιχείρησιν συχνότερον χρεωκοποῦσαν ἢ ἐπιτυχάνουσαν.

Ὁ ποιητής: μυθιστόρημα ἐπιζῶν ἐνίστε εἰς πολλὰς ἐκδόσεις.

Ὁ ὑποκριτής τοῦ θεάτρου: τραγικοκωμωδῖαν πάντοτε χειροκροτουμένην ὑπὸ τοῦ κοινού.

Ὁ στρατιώτης ἐκστρατεῖαν καταπνύσων ὅτε μὲν εἰς ἑπταετη, ὅτε δὲ εἰς τριακονταετη πόλεμον.

Ἡ εὐφυολογία εἶνε σπινθήρ καίων, ἐξ οὗ πολλοὶ ἔκαυσαν τοὺς δακτύλους των.

Ἡ λαϊμητόμος εἶνε ἱεροκῆρυξ ὑπαίθριος.

Πόσον ἀτελὲς εἶνε εἰσέτι τὸ ψιμύθιον! Κατορθοῦ μὲν νὰ κάμη τὰ πρόσωπα ἐρυθρά, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ τὰ κάμη καὶ νὰ ἐρυθριάσῃ.

Τὸ ἐρεθίζεσθαι εἶνε ἀδυναμία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πάντες γινώσκουσιν ὅτι οἱ μοναχοὶ ἀσχολοῦνται εἰς παντὸς εἶδους ἔργα. Ἀλλὰ περὶ μοναχῶν καὶ πρῶτην φοράν ἀκούομεν νὰ γίνεται λόγος. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐν τῇ Λευκῇ Θαλάσσει ὑπάρχει στολισκός ἀποτελούμενος ἐκ πλοίων ἐξ ἅτινα κυβερνοῦν καὶ χειρίζονται καλόγηροι. Τὰ πλοῖα ταῦτα μεταξέρουσι τοὺς προσκυνητὰς ἐκ τῆς πόλεως Ἀρχαγγέλου εἰς τὴν νῆσον τοῦ Σολοδιάσκου, ἐφ' ἧς ὑπάρχει μοναστήριον, μεγάλως τιμώμενον. Τριακοντα χιλιάδες ἄτομα περίπου κάμνουσιν ἐτησίως τὸ ταξίδιον τοῦτο, ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, ὅτε καὶ μόνον εἶνε προσίτον τὸ νηυσίδριον.

Ἐπανειλημμένως, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἐν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς θεάτροις ἠγέρθη τὸ ζήτημα, ἂν ποῖται ἐπιβληθῇ εἰς τὰς κυρίας τὰς καθημένας ἐν τῇ πλατείᾳ καὶ ἰδίως εἰς τὰ πρῶτα ἐδῶλια ἢ κατὰ τὴν παράστασιν ἐξαργωγή τῶν πέλων αὐτῶν, εἴτινες τυγχάνοντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑψηλοὶ καὶ πεφορτωμένοι διὰ παντοίων κοσμημάτων, ταινιῶν καὶ ἀθέων, κωλύουσι τοὺς ὀπισθεν καθημένους νὰ βλέπωσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους αἱ κυρίαὶ ἀπέμειναν κύριαι τοῦ πεδίου καὶ οἱ ἔχοντες τὴν ἀτυχίαν νὰ κἀθῆναι ὀπισθεν κυριῶν, φερουσῶν πέλους τοιούτους, καταδικάζονται ἐκ τῶν προτέρων εἰς τὸ νὰ μὴ ἴδωσιν οὐδὲν ἐκ τοῦ θεάματος, ὅπερ ἐν τούτοις ἐπλήρωσαν διὰ νὰ ἀπολύσωσιν. Ἐσχάτως: διευθυντὴς μικροῦ πινος θεάτρου τῶν Βρυξελλῶν ἐφεῦρεν εὐφυᾶ τρόπον, ἵνα ἐξαναγκάσῃ τὰς κυρίας ἐξ οἰκείας βουλήσεως νὰ ἐκβάλλωσι τοὺς πέλους των. Ἐτοιχοκόλλησεν ἔξωθεν τοῦ θεάτρου τὴν ἐπομένην προκήρυξιν: «Ἐκ τῶν ἐν τῇ πλατείᾳ κυριῶν μόνον εἰς τὰς προβεδικαίας τὴν ἡλικίαν ἐπιτρέπεται νὰ φέρωσι τοὺς πέλους των κατὰ τὴν παράστασιν.» Ἐννοεῖται ὅτι καμμία κυρία δὲν ἐδέχθη νὰ ἐκληρθῇ ὡς προβεδικαία τὴν ἡλι-

κίαν» καὶ τὴν ἐσπέραν—ὡ τῷ θαύματος!—πᾶσαι αἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ὄραίου φύλου ἐν τῇ πλατείᾳ ἦσαν ἀσκεπέες. Οἱ ἐκ τοῦ ἄρρενος φύλου θεαταὶ δὲν ἐξέουρον πῶς νὰ εὐχρηστήσωσι τὸν διευθυντὴν διὰ τὴν εὐφυᾶ αὐτοῦ ἐπίνοιαν.

Μετὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ «Ὁθέλλου», τοῦ νέου ἀριστουργήματος τοῦ Βέρδην, δι' οὗ ὁ μέγας καλλιτέχνης λαμπρῶς ἐπέστειψε τὸ καλλιτεχνικὸν αὐτοῦ στάδιον, δρέψας νέον καὶ ἀγῆρω στέφανον δόξης, ὑπεβλήθησαν αὐτῷ πλεῖστα ὄσα libretti, πρὸς σύνθεσιν νέων μελοδραμάτων. Ἀλλ' ὁ κλεινὸς μελοποιὸς ἀπεποιήθη νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν οὐδὲν τούτων, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἀπησχολεῖτο εἰς ἐπείγουσαν ἐργασίαν.

Ἡ ἐργασία αὐτῆ ἐξήγειρε τὴν περιέργειαν τῶν περὶ τὸν Βέρδην, ὅστις ἐπὶ τέλους ἔκαμε πρὸς αὐτοὺς τὴν ἐπομένην ὁμολογίαν:

— Ὑπεσχέθην εἰς τὰ παιδία τῆς ἐπαυλείας μου νὰ τοῖς γράψω μερικὰ τεμάχια μουσικῆς διὰ τὰ παιγνίδια των καὶ τοὺς χοροὺς των... Καὶ τὸ θέλημα τῶν μικρῶν μου φίλων εἶνε δι' ἐμὲ διαταγή... Ἀλλὰ μὴ νομίζετε ὅτι ἡ ἐργασία εἶνε εὐκόλος... Πολλὰ τῶν τεμαχίων τῶν μελοδραμάτων μου—καὶ τὰ μᾶλλον ἐπιτυχῆ—συνέθεσα εὐκολώτερον ἀπὸ τὸ «Τραγοῦδι τῆς Κούκλας» καὶ «τὸν Μικρὸν Στρατιώτην», τὰ ὅποια ἐμελοποίησα πρό τιμῶν ἡμερῶν!

Ἐσχάτως ἀπεβίωσαν ἐν Παρισίοις ἡ χήρα τοῦ διασημοῦ δικηγόρου Λαστώ.

Περὶ τοῦ συζυγικοῦ τούτου ζεύγους ἡ μήτηρ τῆς κυρίας Λαστώ, ἡ κυρία Ἀνσελῶ, ἔλεγεν:

— Ἐίμαι εὐτυχής. Ἔχω γαμβρὸν διὰ τὸν ὅποιον ὀμιλεῖ ὅλος ὁ κόσμος καὶ κόρην διὰ τὴν ὅποιαν δὲν ὀμιλεῖ κανεὶς.

* Ἀγγλος μηχανικὸς ἐπενόησε τελευταῖον διαδοκίδα, συνισταμένην ἐκ δύο ὑαλίων πλακῶν συνηνωμένων διὰ σιδηρᾶς ράβδου. Ἡ ὕλη αὕτη παράγεται διὰ τῆς τήξεως γρανίτου κοινοτάτου ἐν τῇ μεσημερινῇ Ἀγγλίᾳ. Αἱ διαδοκίδες αὗται ἀντέχουσιν εἰς τοὺς κύτους καὶ τὰς συνθλίψεις θυμωσιώτατα, ὡς ἀπέδειξαν τοῦτο πειράματα γινόμενα ἐν Γλασκῶθ μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς. Αἱ διαδοκίδες αὗται δὲν στοιχίζουσιν ἀκριθὰ καί, κατὰ τὸν ἐφευρέτην, ἡ διάρκειά αὐτῶν ἔσται αἰώνιος.

Παραγράματα ἐν τῇ περὶ Σαίξπηρ διατριβῇ:

Ἐν τῇ ὑποσημειώσει τῆς σελίδος 103 στιχ. 6 ἀνάγνωθι 1564 ἀντὶ 1526.

Ἐν σελ. 124 στιχ. 23	» ποικιλώτατας	» ποικιλώτατας.
» 141	» ἔξαλλοι	» ἔξαλλος.
» 141	» ἀνακρίζουσι	» ἀνακρίζει.
» 154	» τοκιστοῦ	» ποιητοῦ.
» 172	» 4	» χρυσότευκτον » χρυσότευκτον.